

Familierelaties, huiselijk geweld en kindermishandeling in Caribisch Nederland

Saba

Ton Liefwaard, Judi Mesman, Merel Griffith-Lendering,
Tamara Salsbach en Johan Kruip

Universiteit Leiden, University of Curaçao
en UNICEF Nederland

[Ga naar hoofdstuk](#)

Over de auteurs

Ton Liefwaard

- » Prof. dr. Ton Liefwaard is hoogleraar kinderrechten en bekleedt de UNICEF-leerstoel Kinderrechten aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden.

Judi Mesman

- » Prof. dr. Judi Mesman is universiteitshoogleraar maatschappelijke verantwoordelijkheid en impact, Universiteit Leiden.

Merel Griffith-Lendering

- » Dr. Merel Griffith-Lendering is een onafhankelijk adviseur en onderzoeker, gevestigd op Curaçao, verbonden aan de University of Curaçao.

Tamara Salsbach

- » Mr. Tamara Salsbach is universitair docent aan de de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de University of Curaçao.

Johan Kruip

- » Drs. Johan Kruip is deskundige op gebied van kinderrechten en onderzoek bij UNICEF Nederland.

Achtergrond

Onderzoekscontext

- Op 11 mei 2011 is het Verdrag van Istanbul aangenomen: een mensenrechtenverdrag van de Raad van Europa tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.
- Voor Europees Nederland werd het verdrag op 1 maart 2016 van kracht. Het doel is om het Verdrag van Istanbul in de nabije toekomst ook in Caribisch Nederland in werking te laten treden.
- Dit doel is nauw verbonden met de ambitie om de rechten van het kind in Caribisch Nederland te implementeren, zoals vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag van de VN, dat van toepassing is op Saba.
- In 2022 gaf het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport opdracht tot een onderzoek naar de houding ten aanzien van het gebruik van geweld binnen gezinnen in Caribisch Nederland.
- De belangrijkste onderzoeksvraag hierbij was: *wat is de houding van inwoners van Caribisch Nederland ten aanzien van ouderschap en met name ten aanzien van het gebruik van geweld bij de opvoeding of in familie- en partnerrelaties?*
- Het onderzoek is bedoeld als een nulmeting die als startpunt kan worden gebruikt bij het beoordelen van de effectiviteit van nieuw beleid in de komende jaren.
- Het onderzoeksteam bestond uit Ton Liefwaard en Judi Mesman (Universiteit Leiden), Merel Griffith-Lendering en Tamara Salsbach (University of Curaçao) en Johan Kruip (UNICEF Nederland).
- Het onderzoek heeft geleid tot drie separate rapporten voor elk van de eilanden van Caribisch Nederland. Dit rapport gaat specifiek over Saba. De drie afzonderlijke rapporten gaan vergezeld van een overkoepelende samenvatting die betrekking heeft op heel Caribisch Nederland.

Juridische en beleidscontext

- Saba is een 'bijzondere gemeente' van het Koninkrijk der Nederlanden, met zijn hoofdstad in Den Haag. Het maakt deel uit van 'Caribisch Nederland' (art. 132a lid 4 Grondwet).
- Het Openbaar Lichaam Saba bestuurt het eiland en brengt verslag uit aan de Nederlandse regering in de hoofdstad. Sommige bestuurstaken worden uitgevoerd door de Rijksdienst Caribisch Nederland. Het gaat onder meer om belastingheffing, ordehandhaving, gezondheidszorg, onderwijs en sociale voorzieningen (<https://www.sabagov.com/our-organization>).
- Als onderdeel van Caribisch Nederland valt Saba onder de Nederlandse wet. Echter, sommige wetten zijn of worden aangepast aan de Caribische context (Van Rijn 2022, p. 518).
- Per 1 januari 2022 is het Burgerlijk Wetboek BES veranderd om een verbod op te nemen tegen het gebruik van geweld bij het opvoeden van kinderen (art. 1:247 lid 2 BW BES). Bepalingen over huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen zijn opgenomen in het Wetboek van Strafrecht BES (art. 313 e.v.).
- De Nederlandse grondwet bevat een 'differentiatieclausule', die voorziet in afwijkingen tussen het Europese deel en het Caribische deel van het land als gevolg van belangrijke geografische, culturele en economische verschillen (art. 132a lid 4 Nederlandse Grondwet). De praktische implicaties van deze clausule zijn niet duidelijk, en men heeft aangevoerd dat de clausule niet in het voordeel werkt van Caribisch Nederland, bijvoorbeeld als het gaat om sociale voorzieningen en een adequate levensstandaard (Van Rijn 2022, p. 519-521; Oostindie & Veenendaal, 2022, p. 165).
- Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) van de Verenigde Naties is van toepassing op Saba, terwijl het Verdrag van Istanbul waarschijnlijk binnenkort voor Caribisch Nederland van kracht zal worden (Staatssecretaris voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022a).
- Er is met betrekking tot familierelaties, huiselijk geweld en kindermishandeling een beleidsbasis die de internationale wettelijke vereisten erkent die voortvloeien uit het IVRK, het Verdrag van Istanbul en aanverwante internationale verdragen (bijvoorbeeld het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens).
- Bestaand beleid en beroepspraktijken op Saba zijn gebaseerd op binnenlandse wetgeving en het Bestuursakkoord Aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling voor Caribisch Nederland 2021-2024 ('Bestuursakkoord').
- Het Bestuursakkoord stelt de volgende prioriteiten (Staatssecretaris voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022a):
  - » Preventie gericht op bewustwording en voorlichting rondom het thema huiselijk geweld en kindermishandeling;
  - » Deskundigheidsbevordering van de betrokken professionals op de eilanden;
  - » Het versterken van de hulpverlening en van samenwerking in de keten waaronder de veilige opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling en de samenwerking tussen zorg-, politie- en justitiepartners om de cirkel van geweld voor slachtoffers en plegers te doorbreken;
  - » Een goed functionerende laagdrempelige meldstructuur voor professionals en burgers voor het verkrijgen van advies over en voor het melden van (vermoedelijke) situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling;
  - » Een juridisch kader waarin bestaande wet- en regelgeving in Caribisch Nederland met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling waar nodig wordt aangevuld ter bevordering en ondersteuning van de bovenstaande prioriteiten.

VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Waar staat het IVRK voor?

- De rechten en vrijheden van het kind moeten worden gerespecteerd, beschermd en nagekomen;
- Een kind wordt gedefinieerd als 'ieder mens jonger dan achttien jaar' (art. 1 IVRK);
- Ieder kind moet worden beschermd tegen discriminatie of uitsluiting (art. 2 IVRK);
- De belangen van het kind moeten de eerste overweging vormen bij alle maatregelen betreffende kinderen (art. 3 lid 1 IVRK);
- Het recht op leven, overleven en ontwikkeling van ieder kind moet worden gewaarborgd (art. 6 IVRK);
- Een kind heeft het recht om te worden gehoord in alle zaken die het kind betreffen en de standpunten van het kind moeten serieus worden genomen, hetgeen gevolgen heeft voor de ontwikkeling van wetgeving en beleid en voor besluitvorming op individueel niveau (art. 12 IVRK).

Hoe staat het met het IVRK en familierelaties?

- Ieder kind dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip die geldt als essentieel voor de volledige en harmonische ontplooiing van het kind (preambule van het IVRK);
- De staat dient ouders te ondersteunen in hun rol van eerste verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kind (art. 18 lid 1 IVRK), onder meer door middel van de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang (art. 18 lid 2 IVRK; zie ook art. 3 lid 3 IVRK), en van materiële bijstand en ondersteuningsprogramma's, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting (art. 27 lid 3 IVRK);
- Ieder kind heeft het recht om beschermd te worden tegen alle vormen van geweld, en de staat dient daartoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied te nemen, (art. 19 IVRK).

Uitdagingen voor Caribisch Nederland gerapporteerd door het Comité voor de Rechten van het Kind (het VN-Kinderrechtencomité)* in 2022

Het Comité voor de Rechten van het Kind sprak zijn zorgen uit over:

- De bestaande ongelijkheden tussen de afzonderlijke landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden en Caribisch Nederland met betrekking tot de toegang van kinderen tot gezondheidszorg en jeugdhulp, onderwijs, maatschappelijke hulp en ondersteuning bij kindermishandeling en verwaarlozing (Kinderrechtencomité 2022, par. 15 (a));
- Het gebrek aan juridische maatregelen om kinderen op Bonaire, Saba en Sint Eustatius te beschermen tegen mishandeling, huiselijk geweld en lijfstraffen, gezien de 'hoge prevalentie van geweld tegen kinderen (...) in het betreffende land' (Kinderrechtencomité 2022, par. 21).

Het Kinderrechtencomité deed de volgende aanbevelingen:

- 'neem juridische en administratieve maatregelen voor het opzetten van een infrastructuur om de rechten en belangen van kinderen beter te beschermen' (Kinderrechtencomité 2022, par. 22(b));
- zorg dat een 'expliciet verbod op lijfstraffen in alternatieve zorginstellingen, dagopvang en scholen in Caribisch Nederland wettelijk vastgelegd' (Kinderrechtencomité 2022, par. 22(g));
- 'verbeter de bewustwordingscampagnes gericht op het bevorderen van positieve, geweldloze en participatieve vormen van opvoeden en straffen waarbij de negatieve gevolgen van lijfstraffen worden benadrukt' (VN-Kinderrechtencomité 2022, par. 22(g)).

* Het Comité voor de Rechten van het Kind ziet periodiek toe op de uitvoering van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in het Koninkrijk der Nederlanden en alle andere ratificerende landen.

Opvolging

- Naar aanleiding van de aanbevelingen door het VN-Kinderrechtencomité, heeft de Nederlandse regering bevestigd dat ze zich zal blijven inzetten om positieve, geweldloze en participatieve vormen van opvoeding in Caribisch Nederland te bevorderen. Meer in het bijzonder kondigde ze aanvullende wettelijke maatregelen, het bevorderen van toegankelijke hulpverlening voor kinderen en de invoering van een beschermingscode aan, die deel uitmaken van de strategie om geweld tegen kinderen te voorkomen (Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022b, p. 15-16).
- UNICEF heeft in samenwerking met de Openbare Lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een nieuw beleidsplan ontwikkeld: *'Kinderen in hun kracht. Kinderrechten in Caribisch Nederland'*, om de eilanden hierin te ondersteunen. Dit programma loopt van 2023 tot 2025 en richt zich op:
  - » Positief opvoeden;
  - » Sociale, emotionele veerkracht en youth skills (jongerenvaardigheden);
  - » Participatie;
  - » Kinderbescherming: signaleren, melden en opvolgen;
  - » Kinderarmoede;
  - » 'Linking and learning'.

Verdrag van Istanbul

Waar staat het Verdrag van Istanbul voor?

- Officiële naam: Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld
- Het Verdrag van Istanbul heeft tot doel om geweld tegen vrouwen uit te bannen en om vrouwen te beschermen tegen alle vormen van geweld (art. 1 lid a).
- Het verwacht dat partijen 'de nodige wetgevende en andere maatregelen' nemen 'ter bevordering en bescherming van het recht van een ieder, en van vrouwen in het bijzonder, om in zowel de publieke als de privésfeer gevrijwaard te worden van geweld' (art. 4 lid 1).

Meer in het bijzonder heeft het Verdrag van Istanbul tot doel om:

Het voorkomen van huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen te garanderen door:

- 'veranderingen in de sociale en culturele gedragspatronen van vrouwen en mannen te stimuleren teneinde vooroordelen, gewoonten, tradities en alle andere praktijken gebaseerd op het idee dat vrouwen inferieur zouden zijn of op stereotype rollen van vrouwen en mannen uit te bannen' (art. 12 lid 1) en
- Wetgevende en andere maatregelen te nemen ter voorkoming van alle vormen van geweld (art. 12 lid 2).
  - » Bewustwording;
  - » Onderwijs;
  - » Training van professionals;
  - » Preventieve interventie- en behandelprogramma's;
  - » Deelname door de private sector en de media.

- De bescherming van slachtoffers tegen verdere gewelddaden te waarborgen door middel van wetgeving en andere maatregelen, waaronder informatie, ondersteuning en gespecialiseerde diensten, individuele oplossingen, ondersteuning van minderjarige getuigen en slachtoffers van seksueel geweld (zie ook art. 56), rapportagemechanismen en beschermende maatregelen, zoals telefonische hulpverlening en opvangplaatsen (art. 18ff);
- Zorg voor adequaat en snel onderzoek en vervolging van alle vormen van geweld door middel van wetgeving en andere maatregelen (art. 49ff); en
- Zorg voor alomvattend en gecoördineerd beleid en dataverzameling (art. 7ff; Niemi et al. 2020, p. 8-9).

Lokale context van Saba

- In maart 2023 heeft een delegatie van het onderzoeksteam (TL, JM, en JK) een bezoek gebracht aan Saba om kennis te maken met de plaatselijke context en meer te weten te komen over de door professionals in het gezins- en jeugddomein benoemde uitdagingen.
- Het onderzoeksteam sprak in totaal met 24 professionals, die allen met jongeren en/of ouders werkten. Hierbij ging het onder anderen om mensen uit organisaties die vertegenwoordigd zijn in het Veiligheidsnetwerk (korps Politie Caribisch Nederland, Jeugdzorg Caribisch Nederland, Mental Health Caribbean, Caribisch Nederland, Stichting Reclassering Caribisch Nederland (SRCN), de Voogdijraad CN, en de Saba Health Care Foundation), en met Parenting in Action, de hoofden van de lokale basis- en middelbare school, vertegenwoordigers van het Openbaar Lichaam Saba, de gezaghebber van het eiland en een van Saba's gedeputeerden.
- De belangrijkste vraagstukken die aan de orde kwamen, waren zorgen over:
  - » De ouderschapskwaliteit, vooral te kort tijd met kinderen door kunnen brengen als gevolg van meerdere banen;
  - » De hoge kosten van levensonderhoud en het feit dat veel gezinnen worstelen met armoede, wat een negatief effect heeft op het gezinsleven;
  - » Veranderende tijden en normen, een gevoel van verlies bij de oudere generatie, een generatiekloof ervaren;
  - » De oververtegenwoordiging van niet-lokale professionals (slechts 4 van de 24 professionals met wie het team sprak waren op Saba geboren);
  - » Het gebrek aan vrijetijdsactiviteiten voor jongeren, en een gebrek aan loopbaankansen voor volwassenen;
  - » De relatie met Europees Nederland, waarvan het beleid niet altijd aansluit bij de lokale context.
- Deze vraagstukken zijn opgenomen in de gegevensverzamel fase om te waarborgen dat ze in het onderzoek werden behandeld.

The background of the slide is a photograph of a group of people, likely of African descent, holding their hands together in a circle. The image is heavily filtered with a warm, orange-brown color, creating a sense of unity and solidarity. The hands are the central focus, with fingers interlaced or simply held together. The lighting is soft, and the overall mood is one of collective strength and support.

Methoden

Overzicht

Deskresearch

- Analyse van relevante beleidsrapporten, juridische bronnen en wetenschappelijke literatuur, als context voor het huidige onderzoek.

Kwantitatief onderzoek

- Online enquête onder volwassen eilandbewoners, met vragen over gezinsrelaties, partnerrelaties en opvoeding.
- Voor elk onderwerp werd deelnemers gevraagd op een 10-puntsschaal aan te geven hoe vaak bepaalde gedragingen volgens hen op Saba voorkomen.
- Deelnemers werd gevraagd om hun indruk te geven van het gezinsleven op het eiland te geven (d.w.z. niet van hun eigen gedrag).

Kwalitatief onderzoek

Interviews

- Individuele telefonische interviews met volwassenen, jongeren van 16 tot 19 jaar en professionals.
- Vragen over gezinsrelaties, partnerrelaties en opvoeding.

Focusgroepen

- Focusgroepen, persoonlijk uitgevoerd met volwassenen, jongeren van 16 tot 19 jaar en professionals
- Vragen naar aanbevelingen voor beleid en praktijk.

Ethische toetsing

- Het onderzoek is goedgekeurd door de Commissie Ethiek en Data van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden.

Beschrijving van de deelnemers aan de enquête

Totale steekproefgrootte

47 deelnemers begonnen de enquête

33 deelnemers voltooiden de enquête

Responspercentage : ca. 2-3% van de volwassen bevolking van Saba*

* Dit responspercentage zou in het Europese deel van Nederland neerkomen op bijna een half miljoen deelnemers.

Steekproefgrootte per onderwerp

47

Opvoedingsvragen

34-38

Gezins- en partnervragen

33

Achtergrondvragen

15% Minder dan 2 jaar
15% 2-5 jaar
12% 6-10 jaar
58% Meer dan 10 jaar

- Meer dan de helft van de deelnemers woont al langer dan 10 jaar op Saba.

18% Saba
33% Ander Caribisch eiland
12% Nederland
12% Vaste land Zuid-Amerika
24% Overig

- 18% van de deelnemers is op Saba geboren (op de totale bevolking van Saba is dat ongeveer 24%).
- 33% van de deelnemers is op een ander Caribisch eiland geboren (op de totale bevolking van Saba is dat 31%).
- 12% van de deelnemers is in Nederland geboren (op de totale bevolking van Saba is dat 5%).
- Op basis van eilandstatistieken zal de categorie 'overig' doorgaans verwijzen naar mensen die zijn geboren in de VS of de Filipijnen, die de grootste 'overige' groepen op Saba vormen.

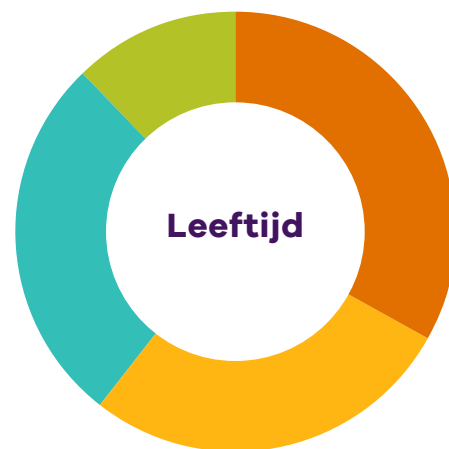
21% mannen
79% Vrouwen

- Onder de deelnemers waren vrouwen oververtegenwoordigd.

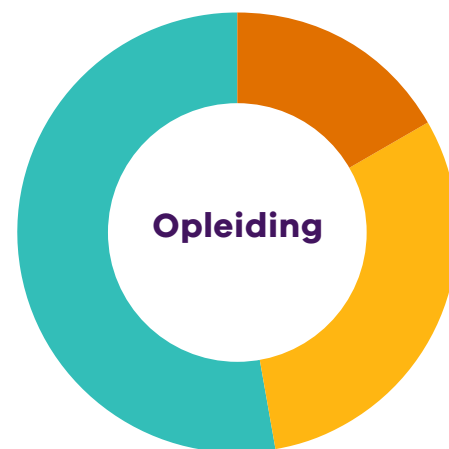
34% Een
50% Twee
16% Drie of meer

- De meeste deelnemers woonden in een huishouden met 1 of 2 volwassenen.

33% 20-30
27% 31-40
27% 41-50
12% 51-60

- De meeste deelnemers waren tussen 20 en 50 jaar oud.

18% Laag
33% Middel
49% Hoog

- Bijna de helft van de deelnemers had een hoog opleidingsniveau (voor de totale bevolking van Saba is dat 37%).

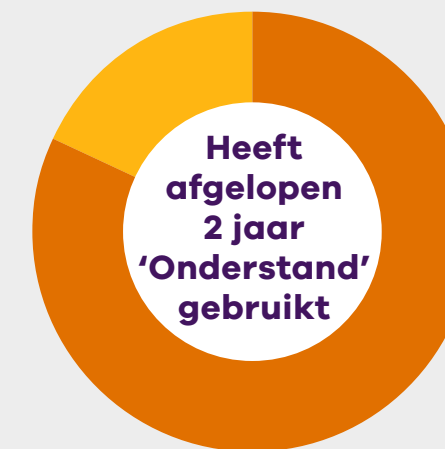
30% Geen
30% Een
40% Twee of meer

- De meeste deelnemers woonden in een huishouden met 1 of meer kinderen.

6% Geen
39% Wel wat
49% Amper

- De deelnemers zijn niet representatief voor de bevolking van Saba als het gaat om financiële situatie.
- De meeste deelnemers ervoeren weinig financiële problemen, al gaf 39% wel aan het lastig te vinden om de eindjes aan elkaar te knopen.

82% Nee
18% Ja

- Het merendeel van de deelnemers had de afgelopen 2 jaar geen gebruikgemaakt van 'Onderstand'.

**Onder de deelnemers
waren vrouwen
oververtegenwoordigd.**

Beschrijving van de deelnemers aan interviews

Volwassenen

- 6 vrouwen
- Leeftijd 33 – 54 jaar
- 4 geboren op Saba
- Hebben allen kinderen
- 2 zijn hoogopgeleid

Jongeren

- 2 meisjes, 2 jongens
- Leeftijd 16 – 19 jaar
- 1 geboren op Saba
- Alle vier 10+ jaar op Saba

Professionals

- 8 vrouwen, 1 man
- Leeftijd 26 – 62 jaar
- 1 geboren op Saba
- 4 al 5 jaar of langer op Saba
- 8 zijn hoogopgeleid

Beschrijving van de deelnemers aan focusgroepen

Volwassenen

- 3 vrouwen

Jongeren

- 2 meisjes, 7 jongens
- Leeftijd 16 – 21 jaar

Professionals

- 1 vrouw, 2 mannen

Beperkingen van het onderzoek

De onderzoeksteekproeven op Saba zijn niet geheel representatief voor de eilandbevolking. De volgende groepen waren ondervertegenwoordigd:

- » Mannen;
- » Mensen met een lager opleidings- en inkomensniveau;
- » Mensen uit migrantengroepen die niet voldoende Engels, Nederlands of Papiamentu beheersten om aan het onderzoek deel te nemen.
- De ondervertegenwoordiging van mensen met een meer achtergestelde sociaaleconomische achtergrond is gebruikelijk in dit type onderzoeken. De individuele en focusgroepsinterviews compenseerden hier echter ten dele voor, aangezien deze in sociaaleconomisch opzicht meer diverse steekproeven omvatten dan de enquête.
- De steekproefgrootte voor de enquête op Saba (33-47 personen) komt neer op een zeer goed responspercentage voor een relatief kleine eilandbevolking, maar deze aantallen zijn vaak te klein voor statistische analyses.
- Dit gebrek aan statistisch onderscheidingsvermogen betekende ook dat het niet mogelijk was om te testen of mannen en vrouwen verschillende antwoorden gaven. Dit was met name relevant als we kijken naar gendergerelateerde vragen. Hoewel de antwoordpatronen voor mannen en vrouwen grosso modo overeenkwamen, kon deze vergelijking niet statistisch worden getoetst.
- Het onderzoek heeft zich niet specifiek gericht op het vraagstuk van seksueel misbruik. Dit vraagstuk verdient echter in toekomstige onderzoeken zeker aandacht.

Resultaten

en aanbevelingen

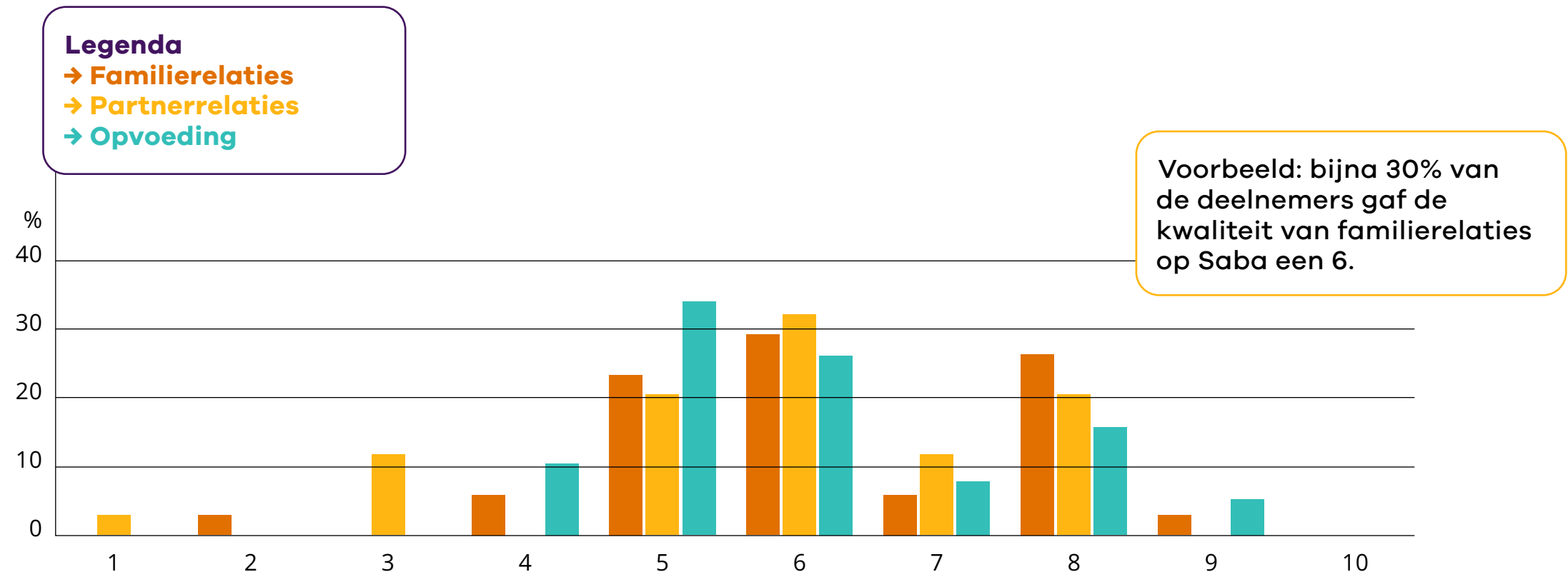
Resultaten

Enquête:
Geef een 1 tot 10 aan de kwaliteit van...

Globale beoordeling van het gezinsleven op Saba

Voordat we dieper ingaan op de resultaten voor specifieke onderwerpen met betrekking tot het gezinsleven op Saba, benoemt dit onderdeel globale beoordelingen van het gezinsleven door de deelnemers om hun algemene indrukken weer te geven als een beginpunt voor verdere specificatie van sterke kanten en uitdagingen.

Deelnemers aan de enquête werd gevraagd om de kwaliteit van familierelaties, partnerrelaties en opvoeding op Saba een 'rapportcijfer' te geven.

Toelichting

- De gemiddelde cijfers voor de kwaliteit van familierelaties, partnerrelaties en opvoeding op Saba zitten tegen de 6 aan (net voldoende). De drie domeinen verschillen niet significant in waardering.
- Een flinke groep die een derde van de deelnemers uitmaakte was (zeer) positief (rapportcijfer 7 en hoger) over de kwaliteit van familierelaties, partnerrelaties en opvoeding op Saba.
- Zeer weinig deelnemers waren (zeer) negatief (rapportcijfer 4 of lager) over de kwaliteit van familierelaties, partnerrelaties en opvoeding op Saba.
- De meeste deelnemers gaven de drie verschillende domeinen van het gezinsleven op Saba een 5 of een 6. Dat wil zeggen dat de meesten van hen een mengsel van positieve en negatieve aspecten zien.

Indeling van de resultaten

Deel 1

De sterke kanten van het gezinsleven op Saba

In de volgende rapportonderdelen presenteren we de specifieke terreinen waarop gezinnen op Saba sterke kanten of uitdagingen laten zien.

- **Deel 1:** De sterke kanten van het gezinsleven op Saba;
- **Deel 2:** De financiële context van het gezinsleven op Saba;
- **Deel 3:** Geweld binnen gezinnen op Saba;
- **Deel 4:** Genderongelijkheid op Saba;
- **Deel 5:** Veranderende tijden op Saba;
- **Deel 6:** Hulpverlening op Saba.

De algemene indeling van deze onderdelen is als volgt:

- Een korte inleiding tot het onderwerp,
- De relevante enquêteresultaten (data van Saba)
- Relevante citaten uit de interviews
- (stemmen van Saba)
- Een reflectie, en
- Een aanbeveling.

Delen 1 tot 5 betreffen de inhoudelijk sterke kanten en uitdagingen met betrekking tot gezinnen op Saba, terwijl deel 6 gericht is op de rol die hulpverlening speelt bij het aanpakken van de sterke kanten en uitdagingen.

Na de presentatie van de onderzoeksresultaten doet het rapport overkoepelende aanbevelingen die relevant zijn voor Saba, alsook voor Bonaire en Sint Eustatius.

Een kleine eilandgemeenschap

We hebben de deelnemers aan de individuele en focusgroepinterviews gevraagd om de positieve en sterke kanten van het (gezins)leven op Saba te benoemen. Veel deelnemers dachten na over de voordelen van wonen op een klein eiland met een kleine gemeenschap:

“Heel kleine gemeenschap, heel veilig.”

(professional)

“Een kleine gemeenschap, dus er is altijd iemand om te helpen.”

(volwassene)

“Ik zeg altijd maar dat Saba één grote speeltuin is. De kinderen zijn nagenoeg veilig.”

(volwassene)

“De gemeenschap is heel klein. De liefde en de band zullen erg sterk zijn, aangezien je diegene al heel lang kent.”

(professional)

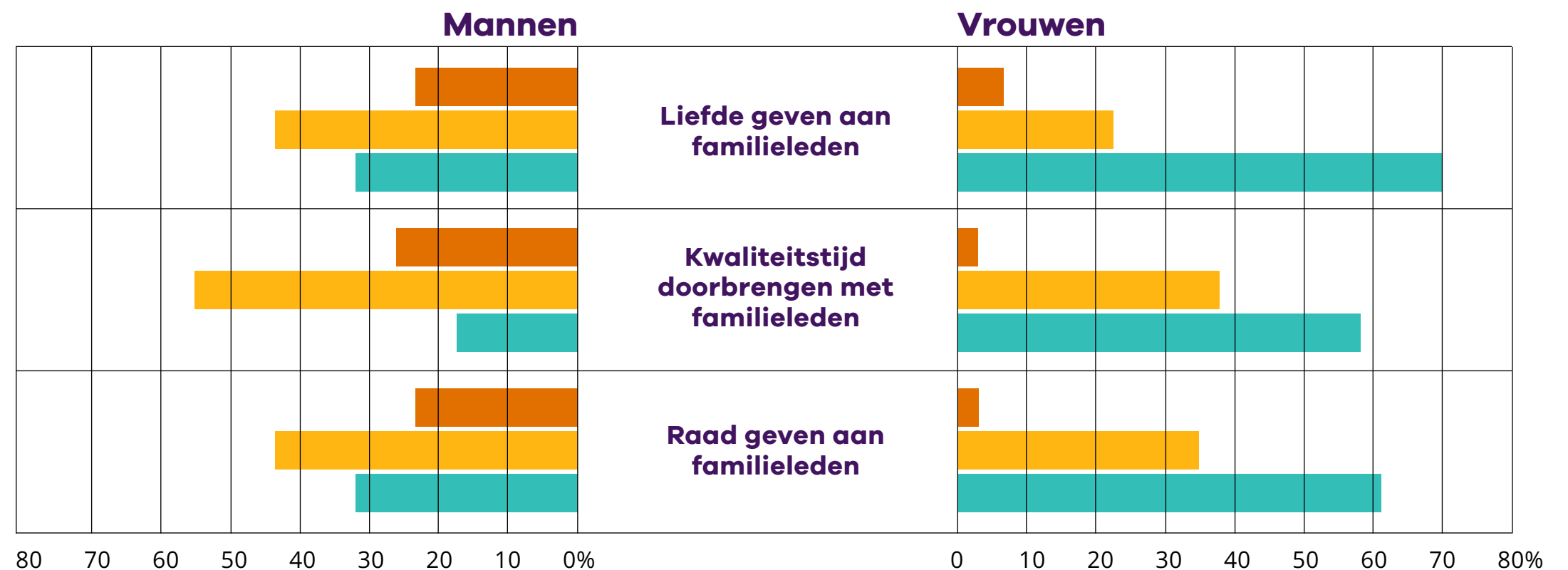
“Er is altijd iemand die toekijk en je wilt te allen tijde je best doen om te zorgen dat je familie trots op je is, maar niet alléén je familie, het hele eiland moet trots zijn.”

(jongere)

“De steun van de gemeenschap. Bijvoorbeeld, als je iemand van wie je houdt kwijtraakt, is dat niet alleen jouw verlies, maar van de hele gemeenschap.”

(professional)

Legenda

- Niet gebruikelijk (scores 1-3)
- Enigszins gebruikelijk (scores 4-6)
- (Heel) gebruikelijk (scores 7-10)

Voorbeeld: bijna 10% van de deelnemers meldde dat vrouwen op Saba hun familieleden meestal niet veel liefde tonen.

Toelichting

- De meeste deelnemers meldden dat het voor families op Saba enigszins tot heel gebruikelijk is om liefde te tonen, kwaliteitstijd door te brengen en raad te geven.
- De meeste deelnemers meldden dat vrouwen binnen families op Saba deze dingen meer doen dan mannen (zowel mannelijke als vrouwelijke deelnemers zeggen dit, waarbij opgemerkt moet worden dat er maar zeer weinig mannelijke deelnemers waren).

Data van Saba

Opvoeding op Saba

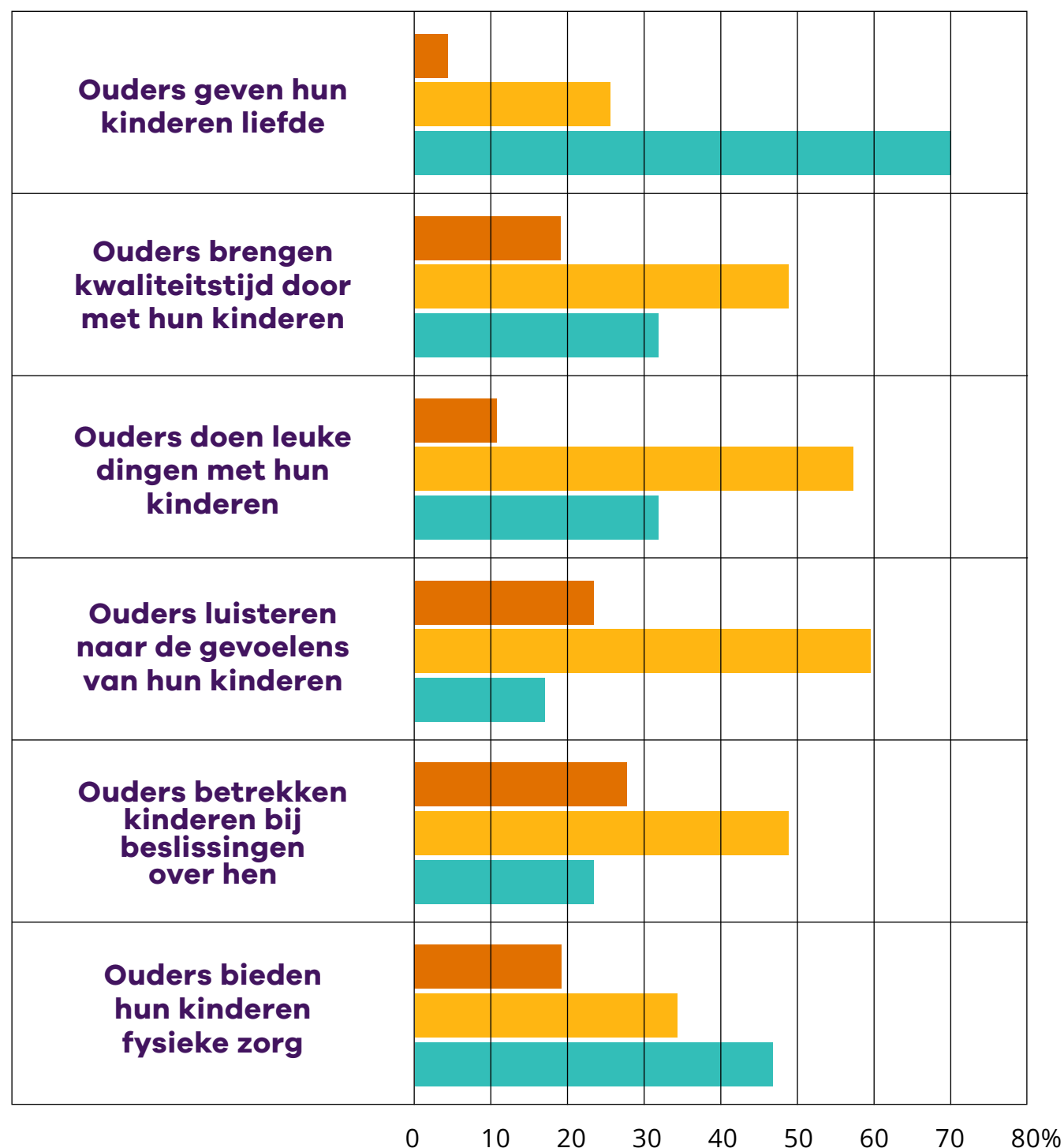
Legenda

→ Niet gebruikelijk (scores 1-3)

→ Enigszins gebruikelijk (scores 4-6)

→ (Heel) gebruikelijk (scores 7-10)

Voorbeeld: ongeveer 70% van de deelnemers meldde dat het gebruikelijk is dat ouders op Saba hun kinderen liefde geven.

Toelichting

- De meeste deelnemers meldden dat het voor ouders op Saba (heel) gebruikelijk is om hun kinderen liefde te geven.
- De meeste deelnemers meldden dat het (enigszins) gebruikelijk is dat ouders op Saba kwaliteitstijd met hun kinderen doorbrengen.
- De meeste deelnemers meldden dat het (enigszins) gebruikelijk is dat ouders op Saba leuke dingen doen met hun kinderen.
- Meer dan de helft van de deelnemers meldde dat het enigszins gebruikelijk is dat ouders op Saba naar de gevoelens van hun kinderen luisteren.
- Bijna de helft van de deelnemers meldde dat het enigszins gebruikelijk is dat ouders op Saba hun kinderen betrekken bij beslissingen die hen aangaan.
- De meeste deelnemers meldden dat het (enigszins) gebruikelijk is dat ouders op Saba hun kinderen lichamelijke zorg bieden.

Stemmen van Saba

"De goede aspecten van het gezinsleven is dat je er altijd voor elkaar bent."

(volwassene)

"Ze zijn trouw aan hun gezin en partner."

(professional)

"Je kon zien hoe ouders een emotionele band met hun kinderen opbouwden en met hen op avontuur of gezinsuitstapjes gingen."

(jongere)

"Ik zie dat veel ouders overweldigd zijn en niet weten wat ze moeten doen."

(professional)

"Je ziet de meeste gezinnen niet meer met elkaar praten zoals vroeger."

(volwassene)

"We gaan naar huis, iedereen moe. Iedereen moet huiswerk maken, iedereen moet slapen. Er is echt geen tijd, tenzij het vakantie is. Laten we zeggen dat ik vrij ben van school, maar zij moet nog steeds werken."

(jongere)

Reflectie

- Gezinnen op Saba zijn over het algemeen warm en maken vaak deel uit van hechte uitgebreide (familie) netwerken van mensen die voor elkaar zorgen in de context van een veilige, kleine eilandgemeenschap. Ouders geven hun kinderen liefde en bieden hun de noodzakelijke fysieke zorg. Dit zijn allemaal zeer belangrijke sterke kanten van het gezinsleven op Saba.
- Deelnemers benoemden echter ook enkele uitdagingen voor het het gezinsleven op Saba. Ze meldden een gebrek aan genderevenwicht in het gezinsleven, waarbij vrouwen nauwer betrokken waren dan mannen, en ouders niet altijd genoeg tijd of een luisterend oor hebben voor hun kinderen. Op deze uitdagingen gaan we in de volgende onderdelen nader in.
- Tijdens het bezoek aan Saba merkte het onderzoeksteam op dat professionals kritiek op ouders hadden, omdat zij afwezig, lastig te bereiken, niet betrokken, passief waren (d.w.z. afwachtten tot de overheid of scholen (financiële) hulp boden in plaats van dat ze zich in staat achtten om uitdagingen zelf het hoofd te bieden) of omdat ze zelfs onverantwoordelijk waren. Het team sprak ook professionals die een ander beeld van ouders schetsten. Het is belangrijk om deze ietwat tegenstrijdige patronen aan te pakken (zie ook deel 6 over hulpverlening).
- De duidelijke sterke kanten van de gemeenschap kwamen in de gesprekken die het onderzoeksteam tijdens het bezoek aan Saba met professionals voerde ook boven tafel.
- Hoewel het kleine eiland ook uitdagingen met zich meebrengt ("Het is een kleine gemeenschap en dat creëert een bubbel." (jongere); "Te klein. Veel mensen zijn nooit het eiland af geweest, dus staan ze niet open voor dingen die in de rest van de wereld doodgewoon zijn." (volwassene)), is de kracht van de eilandgemeenschap op Saba duidelijk iets om op voort te bouwen.

Aanbeveling 1

Maak gebruik van de warmte en liefde binnen families op Saba en de kracht van de eilandgemeenschap om de uitdagingen voor het gezinsleven, die in de volgende rapportonderdelen aan de orde komen, aan te pakken.

- Benadruk dat kinderen, ouders, ouderen en andere gemeenschapsleden in wezen waarde hechten aan goede familierelaties en respect verdienen voor hun rol binnen families en de gemeenschap daaromheen.
- Investeer in lokale betrokkenheid als een manier om gemeenschappen, gemeenschapsleiders en -organisatie in staat te stellen een rol te spelen in het verbeteren van het gezinsleven en het beschermen van gezinsleden tegen huiselijk geweld en kindermishandeling (UNICEF 2020).
- **Meer in het bijzonder:**
  - » Erken gemeenschappen als belangrijke stakeholders bij beleidshervorming;
  - » Zorg ervoor dat gemeenschapsleden hun rechten kennen en opeisen;
  - » Waarborg participatie zonder uitsluiting of discriminatie, rekening houdend met machtsongelijkheid;
  - » Stem beleid, programma's en projecten af op de behoeften, waarden en cultuur van de gemeenschap, zij het binnen de kaders van nationale en internationale wetgeving en beleid;
  - » Betrek gemeenschappen bij het toezicht op en de beoordeling van beleid, programma's en projecten die op hen van invloed zijn (zie bijv. het programma 'Eiland(ers) aan het roer/ Island(er)s at the Helm' met betrekking tot sociale adaptatie aan klimaatuitdagingen in de (Nederlandse) Cariben).
- Zorg ervoor dat Saba en de eilandgemeenschap de leiding neemt bij het ontwikkelen van beleid, programma's en projecten, waarbij de Nederlandse regering een ondersteunende rol speelt en lokale waarden en cultuur worden gerespecteerd.

Doelgroep: Openbaar Lichaam Saba in nauwe samenwerking met stakeholders in de gemeenschap.

Together we protect

Deel 2

De financiële context van het familieleven op Saba

Financiële nood op Saba

Uit de literatuur blijkt dat financiële problemen en armoede belangrijke factoren zijn als het gaat om gezinsproblemen als huiselijk geweld (Jewkes, 2002) en kindermishandeling (Skinner et al., 2022). In het onderzoek hebben we deelnemers ook gevraagd naar hoe gezinnen op Saba er financieel voor staan, en velen hebben aangegeven dat er aanzienlijke financiële nood is op Saba.

Deze financiële problemen en worstelingen met armoede zijn ook te vinden in wat deelnemers van Saba in de enquête meldden over financiële problemen in familierelaties en in de opvoeding van kinderen.

**"Mensen werken al veel,
Ze hebben twee banen,
en soms zelfs meer."**

(professional)

**"Kinderen hier nemen
meestal een bijbaantje om
hun familie te helpen."**

(professional)

**"De prijzen in de winkels
stijgen elke week. Het is
gewoon onmogelijk om hier
te wonen. Het is te duur."**

(volwassene)

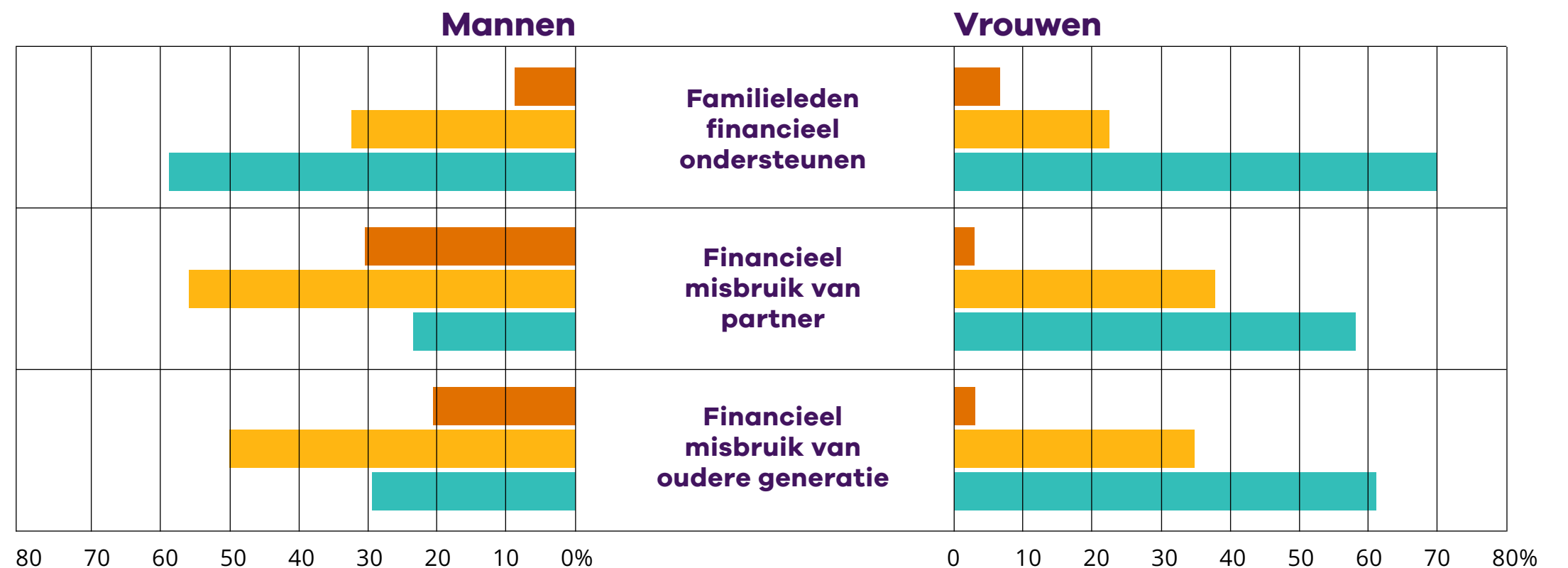
**"Er zijn ook personen
die twee of drie banen
moeten nemen om de eindjes
aan elkaar te knopen.
Iedereen op het eiland
heeft het zwaar."**

(jongere)

**"Armoede blijft op Saba
verborgen. Dus als je hier
komt, heb je de illusie dat
er geen armoede is omdat
iedereen een huis heeft."**

(professional)

Familie financiën op Saba

Legenda

- Niet gebruikelijk (scores 1-3)
- Enigszins gebruikelijk (scores 4-6)
- (Heel) gebruikelijk (scores 7-10)

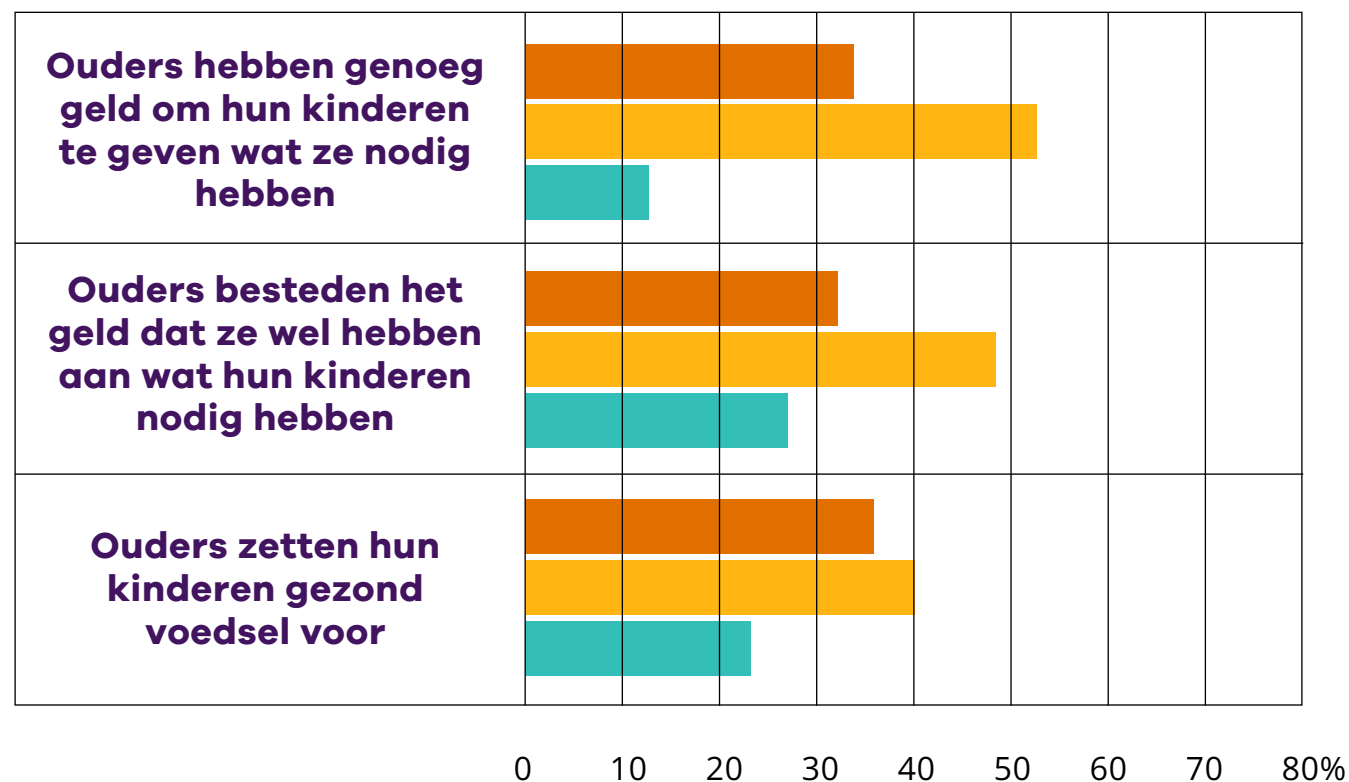
Voorbeeld: meer dan de helft van de deelnemers meldde dat het voor mannen op Saba (heel) gebruikelijk is om hun familieleden financieel te ondersteunen.

Toelichting

De meeste deelnemers meldden dat het op Saba voor zowel mannen als vrouwen gebruikelijk is om familieleden zo nodig financieel te ondersteunen.

- De meeste deelnemers meldden dat financieel misbruik van de partner voor mannen en vrouwen op Saba (enigszins) gebruikelijk is.
- De meeste deelnemers meldden dat financieel misbruik van hun eigen ouders voor zowel mannen als vrouwen op Saba (enigszins) gebruikelijk is.

Toelichting

- De meeste deelnemers meldden dat ouders op Saba meestal niet genoeg geld hebben om hun kinderen te geven wat ze nodig hebben.
- Deelnemers zijn verdeeld over de vraag of ouders op Saba het geld dat ze hebben besteden aan wat hun kinderen nodig hebben.
- De meeste deelnemers meldden dat het voor ouders op Saba niet zo gebruikelijk is om hun kinderen gezond voedsel voor te zetten.

Legenda

- Niet gebruikelijk (scores 1-3)
- Enigzins gebruikelijk (scores 4-6)
- (Heel) gebruikelijk (scores 7-10)

Voorbeeld: ongeveer 35% van de deelnemers meldde dat het niet gebruikelijk is dat ouders op Saba genoeg geld hebben voor hun kinderen.

Stemmen van Saba

Wat mensen opmerken

**"Families hebben
het zwaar, vooral
als het gaat
om rekeningen
betalen."**

(professional)

**"Ik denk dat gebrek
aan geld een heel zware last
op gezinnen legt."**

(professional)

**"Als je zo op je tenen
loopt om aan de behoeften
te voldoen en je niet ziet hoe
je die avond eten op tafel
moet zetten, dan
voel je je als ouder meteen
tekortschieten."**

(professional)

**"Een kind opvoeden
op Saba is heel moeilijk,
omdat eten zo duur is."**

(volwassene)

**"Dan kopen ze de allergrootste
tv en nog een iPhone, een auto.
dat is niet nodig."**

**Ondertussen staat er niet
genoeg eten op tafel."**

(professional)

**"Stel dat ik hetzelfde zou willen
als wat mijn vriend heeft, maar
mijn moeder heeft niet genoeg
geld. Dan zou ik daar misschien
verdrietig of boos over zijn."**

(jongere)

**"Als een van de basis-
behoeften niet wordt gedekt,
hebben alle andere relaties
daarvan te lijden."**

(professional)

Wat mensen verbeterd zouden willen zien

Professionals, volwassenen en jongeren noemden allemaal hoe belangrijk het is om de financiële situatie van families op Saba te verbeteren en gaven enkele ideeën om dit te bereiken:

- Meer opleidings- en trainingskansen op Saba, zodat de mensen die er wonen kunnen voldoen aan de functie-eisen voor lokale vacatures die nu vaak worden vervuld door mensen van buiten. Dat kan het eiland ook meer stabiliteit bieden.
- Verhoog de lonen, zodat mensen niet 2-3 banen hoeven te nemen om de eindjes aan elkaar te knopen. Dit is vooral van belang voor ouders die niet genoeg tijd overhouden om met hun kinderen door te brengen.
- Bied trainingen aan in omgaan met geld, zodat het inkomen dat mensen hebben aan de juiste dingen wordt besteed, vooral in gezinnen met kinderen.

Reflectie

- Veel gezinnen op Saba hebben het financieel zwaar. Hoewel het op Saba heel gebruikelijk is om familieleden financieel te steunen, zijn er ook zorgen over mensen die familieleden financieel uitbuiten.
- Er lijkt een disbalans te zijn tussen lonen en de kosten van levensonderhoud voor gezinnen.
- Het lijkt erop dat de financiële problemen op Saba zowel tot ondersteunende activiteiten (helpen) kunnen leiden als tot misbruik (uitbuiten).
- Als het gaat om kinderen opvoeden, hebben de meeste ouders op Saba niet altijd genoeg geld om hun kinderen te geven wat ze nodig hebben, waaronder gezond eten.
- Er bestaan ook zorgen over de manier waarop mensen op Saba met geld omgaan. Mensen geven het beschikbare geld niet altijd verstandig uit, wat gevolgen heeft voor hun financiële ruimte om in de basisbehoeften van hun kinderen te voorzien.
- Uit de literatuur blijkt dat financiële zorgen en armoede krachtige voorspellers zijn voor veel verschillende problemen binnen gezinnen, waaronder geweld in het algemeen en geweld tegen vrouwen in het bijzonder (Stephenson, 2021). Elk beleid dat leidt tot armoedebestrijding zal de algehele kwaliteit van leven verbeteren, wat op zijn beurt het algehele functioneren van gezinnen ten goede zal komen (Jones et al., 2017).
- Eerdere onderzoeken en rapporten over Caribisch Nederland hebben ook gewezen op de invloed van financiële zorgen en armoede op familierelaties (Nationale Ombudsman 2020), en meer in het bijzonder op de prevalentie van huiselijk geweld en/of kindermishandeling (Kloosterboer, 2013; De Bruijn, Kriek & De Vaan, 2014; UNICEF, 2019; Kinderombudsman, 2021; VN-Kinderrechtencomité, 2022).
- Uit de literatuur blijkt ook dat dat *'unconditional cash transfers'* (onvoorwaardelijke contante betalingen) ten goede kunnen komen aan armoedebestrijding, aan gemeenschapsontwikkeling en aan autonomie en waardigheid van gemeenschapsleden (Peterman, Yablonski & Daidone, 2017).
- De recent aangekondigde verhoging van het sociaal minimum op Saba kan een positieve invloed hebben op de financiële situatie van gezinnen op het eiland.

Aanbeveling 2

Investeer in de financiële gezondheid van Saba, waaronder aandacht voor opleidings- en werkgelegenheidsmogelijkheden en mensen met geld leren omgaan.

- Volg de impact van de recent aangekondigde verhoging van het sociaal minimum nauwgezet;
- Overweeg om, waar nodig, aanvullende maatregelen te nemen (bijv. specifieke programma's voor cash transfers) om gezinnen met aanhoudende financiële problemen hulp te bieden;
- Investeer in opleidingen voor lokale bewoners, zodat ze in aanmerking komen voor hoger geschoold werk op Saba. Gezien de kleine schaal van het eiland kan het nuttig zijn om te denken aan online internationale mogelijkheden;
- Blijf investeren in werkgelegenheid en passende lonen, ook gezien de disbalans tussen inkomen en kosten van levensonderhoud;
- Bied op scholen en in gemeenschapscentra lessen in omgaan met geld;
- Besteed vooral aandacht aan het vraagstuk van financieel misbruik van de oudere generatie binnen families. Het vergroten van financiële zekerheid en financiële vaardigheden kunnen belangrijke eerste stappen zijn.

Doelgroep: Openbaar Lichaam Saba, in nauwe samenwerking met gemeenschapsgroepen en belangrijke stakeholders.

Deel 3

Geweld binnen gezinnen op Saba

Als het gezin geen veilige plek is

Dit onderdeel zoomt in op geweld in familierelaties (inclusief partnerrelaties), hetgeen relevant is om in overweging te nemen naast de sterke kanten van de gemeenschap en de precaire financiële context van het gezinsleven op Saba.

Het Verdrag van Istanbul, het IVRK en de wet in Caribisch Nederland verwerpen huiselijk geweld en geweld tegen kinderen. Dit wordt geschraagd door de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en aanverwante normen van de Raad van Europa (zie preambule van het Verdrag van Istanbul; Niemi et al. 2020, p. 4-5).

Relevante wettelijke definities in internationaal recht:

- *Huiselijk geweld* omvat elke vorm van 'fysiek, seksueel, psychologisch of economisch geweld dat plaatsvindt binnen het gezin of het huishouden of tussen voormalige of huidige echtgenoten of partners, ongeacht of de dader in dezelfde woning als het slachtoffer verblijft of heeft verbleven' (art. 3 lid b Verdrag van Istanbul). Het omvat geweld tegen vrouwen en (art. 3 lid a, d en f Verdrag van Istanbul).
- *Geweld tegen kinderen* omvat 'alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van sexueel misbruik' (art. 19 IVRK) en omvat ook blootstelling aan huiselijk geweld (VN-Kinderrechtencomité, 2011).

Relevante juridische definities in de Nederlandse wet:

- *Kindermishandeling*: 'elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel' (art. 1.1.1 lid 1 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015).
- *Huiselijk geweld*: 'lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring' (art. 1.1.1 lid 1 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015); 'huiselijke kring': 'een familielid, een huisgenoot, de echtgenoot of voormalig echtgenoot of een mantelzorger' (idem.)

Geweld binnen gezinnen op Saba

- Volgens de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport past het begrip 'huiselijk geweld' niet goed in de Caribische context, waar 'huiselijke kring' betrekking heeft op een veel grotere verscheidenheid aan gemeenschapsleden, naast directe familieleden (Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2022a, p. 2). Een speciale Algemene Maatregel van Bestuur is erop gericht regels te bieden met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling in de context van Caribisch Nederland (*Besluit maatschappelijke ondersteuning en bestrijding huiselijk geweld en kindermishandeling BES*). Deze AMvB biedt de volgende definitie van huiselijke kring: *'de partner of voormalige partner, een familielid, een huisgenoot of een persoon die regelmatig de woning bezoekt'*.
- Dit rapport verwijst afwisselend naar geweld en mishandeling. Het hanteert ook het begrippen huiselijk geweld, geweld tegen kinderen of kindermishandeling. Waar we niet specificeren verwijzen deze begrippen naar alle vormen van geweld, waaronder onder andere fysieke, emotionele en seksuele mishandeling of misbruik, verwaarlozing en het getuige zijn van geweld.
- In de interviews hebben we deelnemers verzocht om 'mishandeling' te definiëren en erover na te denken, ook in het licht van de lokale, culturele context van Saba.
- In zowel de enquête als de interviews hebben we deelnemers gevraagd naar hun beeld van mishandeling en geweld. Zij benoemden een breed scala aan vormen van mishandeling: tussen partners, tegen ouderen en tussen ouders en kinderen. Hieronder verstonden zij ook vormen van emotioneel en fysiek geweld.

Definities van mishandeling op Saba

In de interviews definieerden deelnemers huiselijk geweld en kindermishandeling over het algemeen volgens de internationale juridische normen, waarbij ze fysiek en emotioneel misbruik en verwaarlozing in hun beschrijving opnamen. Dit toont een algemeen bewustzijn van internationale definities, die zijn opgenomen in binnenlandse wetgeving en beleid, zelfs als de lokale werkelijkheid afwijkt.

"Huiselijk geweld is verwaarlozing, fysiek geweld, verbaal geweld."

(professional)

"Het is kindermishandeling als ouders hun kinderen slaan, of als een familielid continu dronken thuis zit waar kinderen bij zijn."

(volwassene)

"Ja, elke vorm van geweld tegen iemand anders is een vorm van mishandeling. Maar je hebt hier ook het culturele aspect, een pets hier of daar is gebruikelijk in onze cultuur."

(volwassene)

"Het gaat om oneerlijke behandeling. Een behandeling binnen het gezin waarbij diegenen niet als mens worden behandeld."

(jongere)

"Kindermishandeling is verbale mishandeling, fysieke mishandeling, geestelijke mishandeling. En die vinden ook binnen relaties plaats."

(jongere)

"Voor mij is huiselijk geweld elk type ongewenste macht, gericht tegen iemand in een huiselijke situatie."

(professional)

"Veel mensen denken dat mishandeling alleen fysiek of verbaal is, maar als je je kind elke dag burgers of hotdogs voorzet is dat ook een vorm van mishandeling."

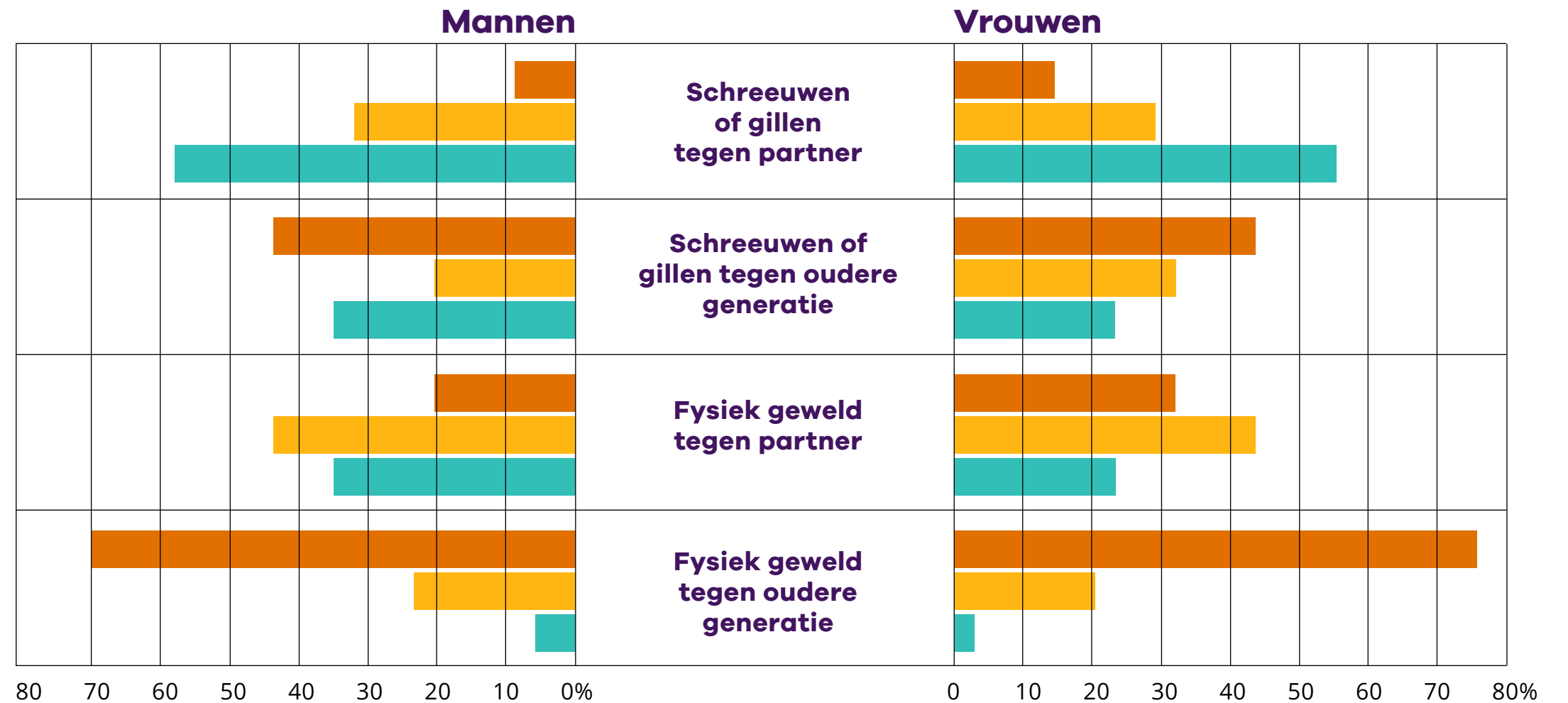
(professional)

Data van Saba

Emotionele & fysieke mishandeling

Legenda

- Niet gebruikelijk (scores 1-3)
- Enigszins gebruikelijk (scores 4-6)
- (Heel) gebruikelijk (scores 7-10)

Voorbeeld: Bijna 60% van de deelnemers meldde dat het op Saba (heel) gebruikelijk is dat mannen tegen hun partner schreeuwen.

Voorbeeld: Meer dan 40% van de deelnemers meldde dat het op Saba enigszins gebruikelijk is dat mannen fysiek geweld gebruiken tegen hun partner.

Toelichting

- Deelnemers melden dat het (heel) gebruikelijk is dat in gezinnen partners tegen elkaar schreeuwen.
- De meeste deelnemers meldden dat fysiek geweld tussen partners op Saba (enigszins) gebruikelijk is.
- Meer dan de helft van de deelnemers meldde dat het (enigszins) gebruikelijk is dat mannen en vrouwen schreeuwen tegen de oudere generatie, de (groot)ouders.
- Fysiek geweld tegen de oudere generatie is niet gebruikelijk, al meldt maar liefst 20% dat het (enigszins) gebruikelijk is.

Data van Saba

Emotionele & fysieke mishandeling

Legenda

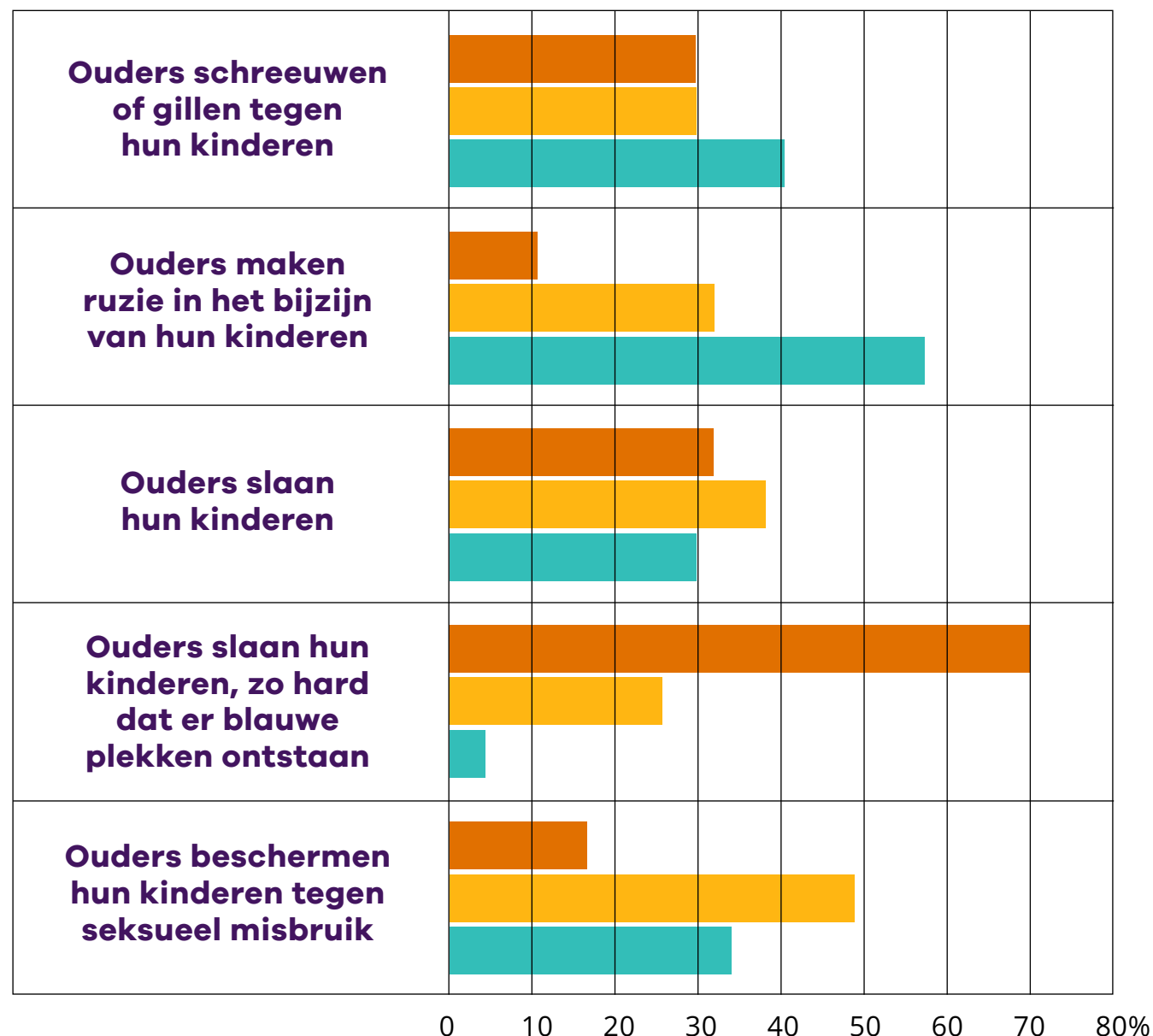
→ Niet gebruikelijk (scores 1-3)

→ Enigszins gebruikelijk (scores 4-6)

→ (Heel) gebruikelijk (scores 7-10)

Voorbeeld: 30% van de deelnemers meldde dat het op Saba niet gebruikelijk is dat ouders schreeuwen tegen hun kinderen.

Voorbeeld: Meer dan 30% van de deelnemers meldde dat het voor ouders op Saba niet gebruikelijk is om hun kinderen te slaan.

Toelichting

- Meer dan de helft van de deelnemers meldde dat het op Saba (enigszins) gebruikelijk is dat ouders schreeuwen of gillen tegen hun kinderen.
- De meeste deelnemers meldden dat het (heel) gebruikelijk is dat ouders ruzie maken in het bijzijn van hun kinderen.
- De meeste deelnemers meldden dat het op Saba (enigszins) gebruikelijk is om kinderen te slaan.
- De meeste deelnemers meldden dat het voor ouders op Saba niet gebruikelijk om hun kinderen zo hard te slaan dat die er blauwe plekken aan overhouden. Wel gaf ongeveer 25% dat dit op Saba voorkomt.
- De meeste deelnemers meldden dat het voor ouders op Saba (enigszins) gebruikelijk is om hun kinderen te beschermen tegen seksueel misbruik. Het feit dat dit duidelijk niet heel gebruikelijk is is noemenswaardig.

Stemmen van Saba

Wat mensen opmerken

"Kinderen zijn thuis, hebben honger en worden uitgescholden door hun ouders omdat die gefrustreerd zijn. Ze hebben niets wat ze hun kinderen kunnen geven."

(volwassene)

"Sommige ouders zijn zelf ook met de harde hand opgevoed. Ze reageren gewoon af op hun kinderen."

(jongere)

"Ik weet absoluut iets van kindermishandeling, fysiek of verbaal, en helemaal omdat ik in de Cariben ben geboren, zo worden we opgevoed."

(jongere)

"In liefdesrelaties zie je veel jaloezie en onzekerheid, en dat geeft problemen, meestal verbaal, maar soms fysiek."

(professional)

"ik denk dat het in onze cultuur zit dat we heel luidruchtig zijn, wat je kunt opvatten als geschreeuw, en vaak is het ook geschreeuw."

(professional)

"Soms hebben je partner en jij ruzie, en ook al denk je dat de kinderen aan het spelen zijn, dat horen ze."

Dat dat heeft ook invloed op kinderen."

(professional)

"Veel gezinnen maken ruzie over de meest basale dingen, en in relaties op het eiland zit er giftigheid tussen mensen, zoals manipulatie en dat soort zaken."

(jongere)

Wat mensen verbeterd zouden willen zien

Professionals, volwassenen en kinderen hebben allemaal de nadruk gelegd op meer bewustwordingscampagnes over verbetering van de gezinscommunicatie en preventie van gezinsgeweld op Saba.

- Ouders moeten slaan niet gebruiken als strafmaatregel voor hun kinderen;
- Ouders moeten vermijden dat ze met stemverheffing tegen hun kinderen praten, en andere manieren leren om te communiceren;
- Ouders moeten hun kinderen niet de schuld geven van problemen, maar verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen rol daarin;
- Zoeken manieren om ouders te motiveren om te willen veranderen;
- Kinderen moeten meer kansen krijgen om gehoord en gerespecteerd te worden;
- Het taboe op praten over gezinsproblemen moet worden doorbroken.

Deze constatering is nauw verwant aan de aanbevelingen over hulpverlening (zie Deel 6).

Reflectie

- Huiselijk geweld in de vorm van verbale mishandeling wordt op Saba als zeer gebruikelijk beschouwd. Fysieke mishandeling lijkt veel minder gebruikelijk, maar is toch zorgwekkend, vooral in partnerrelaties.
- Kindermishandeling in de vorm van verbaal geweld of slaan wordt op Saba als zeer gebruikelijk beschouwd. Kinderen slaan is een cultureel geaccepteerd onderdeel van reguliere tucht.
- Het patroon van een zeer strenge opvoeding waarbij kinderen niet bijster veel ruimte krijgen om hun mening te geven duidt op een overwegend autoritaire manier van opvoeding (gebruikelijk in de Cariben) in tegenstelling tot een meer gezaghebbende opvoedstijl die geweldloze communicatie prefereert met ruimte voor de stem van kinderen (Roopnarine & Jin, 2016).
- Deze uitkomst sluit aan bij onderzoek dat aantoont dat de autoritaire opvoeding en huiselijk geweld in de Cariben wijdverbreid zijn (Bissessar & Huggins, 2022; Fry et al., 2021). Onderzoekers hebben opgemerkt dat de historische achtergrond van de wijdere omgeving enkele van de patronen kunnen verklaren (bijv. Brereton, 2010).
- Deelnemers op Saba lieten wel degelijk merken dat ze zich bewust zijn van andere opvoedkundige normen in Nederland en elders, met betrekking tot internationale kinderrechten en wetgeving in Caribisch Nederland. Ze zijn over het algemeen ook in staat om huiselijk geweld en kindermishandeling in die termen te beschrijven.
- Er lijkt toenemende steun te zijn voor geweldloze alternatieven en betere ouder-kind- en gezinscommunicatie met meer ruimte voor kinderen om hun mening te geven. Het wordt echter als een uitdaging gezien om deze ontwikkeling in de praktijk te brengen, omdat ze indruist tegen de traditionele Caribische opvoeding die eerder autoritair van aard is.
- Hoewel de enquête en interviews alcohol- en drugmisbruik niet expliciet noemden, kwam dit onderwerp tijdens de gesprekken met professionals en volwassenen wel ter sprake als een belangrijke factor in problematische communicatie binnen het gezin. Ze stelden voor om meer aandacht te besteden aan de gevaren van alcohol en drugs voor zowel volwassenen als jongeren op Saba en om consequenter te handhaven op het alcoholverbod voor jongeren.
- Eerdere rapporten over huiselijk geweld en/of kindermishandeling hebben het belang van bewustwording onderstreept als onderdeel van een alomvattende strategie om geweld in familierelaties aan te pakken en te voorkomen (Kloosterboer, 2013; De Bruijn, Kriek & De Vaan, 2014; UNICEF, 2019).

Aanbeveling 3

Bevestiging van normen voor geweldloze opvoeding en gezinscommunicatie op Saba.

Bevestig de norm dat alle vormen van geweld tegen vrouwen, kinderen en anderen in de huiselijke kring en de gemeenschap daaromheen niet te rechtvaardigen zijn en voorkomen moeten worden.

- Draag deze norm uit in cultureel passende bewustwordingscampagnes op Saba in offline en online vorm;
- Herhaal en herbevestig deze norm in alle relevante beleidsvoering, protocollen, werkmethoden, trainingen en andere maatregelen om wetten en beleid uit te voeren;
- Nodig lokale rolmodellen en influencers op Saba uit om de normbevestiging en de publiekscampagnes eromheen te ondersteunen.
- Investeer in alomvattend onderwijs over kinderrechten, vrouwenrechten en aanverwante vraagstukken rondom menselijke waardigheid, (gender) gelijkheid en intergenerationele sociale rechtvaardigheid op Saba (basisscholen en voortgezet onderwijs).
- Organiseer lokale, professioneel gepresenteerde uitzendingen van ronde-tafel-dialogen met deelnemers uit verschillende leeftijdsgroepen, onder wie jongeren, om beter wederzijds begrip tussen generaties te creëren en constructieve gesprekken op te zetten over veranderende normen ten gunste van geweldloze opvoeding en om het taboe op het bespreken van deze onderwerpen weg te nemen.
- Besteed specifiek aandacht aan de ambivalentie met betrekking tot de overgang naar geweldloze vormen van opvoeding en gezinscommunicatie in het licht van de nog sterk aanwezige, meer traditioneel Caribische autoritaire opvoedstijl;

- Ontwikkel preventieve trainingsprogramma's op Saba om geweldloze opvoedings- en communicatienormen te voeden.

Maak gebruik van lessen uit eerdere initiatieven die zijn genomen door het Openbaar Lichaam Saba, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ZJCN) en UNICEF om geweld tegen kinderen aan te pakken en uitgebreide gezinsondersteuning te bieden.

Nodig UNICEF en andere stakeholders uit om deze initiatieven te ondersteunen.

Doelgroep: Openbaar Lichaam Saba, in nauwe samenwerking met gemeenschapsgroepen en belangrijke stakeholders, en met de hulp van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en UNICEF.

Deel 4

Genderongelijkheid op Saba

Rolpatronen

Uit de gesprekken die het onderzoeksteam tijdens het bezoek aan Saba hield, werd duidelijk dat er verschillende zorgen bestaan over rolpatronen op het eiland. Mensen noemden het feit dat vrouwen op Saba het leeuwendeel van de zorg voor kinderen en andere familietaken op zich nemen, en dat kinderen vaak niet veel tijd met hun vader doorbrengen. Statistieken met betrekking tot Saba wijzen uit dat een derde van de jongeren (leeftijd 0-25 jaar) deel uitmaakt van een eenoudergezin (CBS, 2018/2021), en volgens eilandbewoners is die ouder meestal een moeder.

Uit onderzoek blijkt dat dergelijke rolpatronen in de Caribische context al op jonge leeftijd worden aangeleerd en dat ouders een belangrijke rol spelen in hoe jongens en meisjes leren over wat er binnen het gezin wel van hen wordt verwacht, en wat niet (Roopnarine & Jin, 2016).

Zowel in de enquête als tijdens de interviews werd aan deelnemers gevraagd naar verschillen tussen mannen en vrouwen in de mate van betrokkenheid bij het gezin en naar verschillen in hoe jongens en meisjes worden opgevoed.

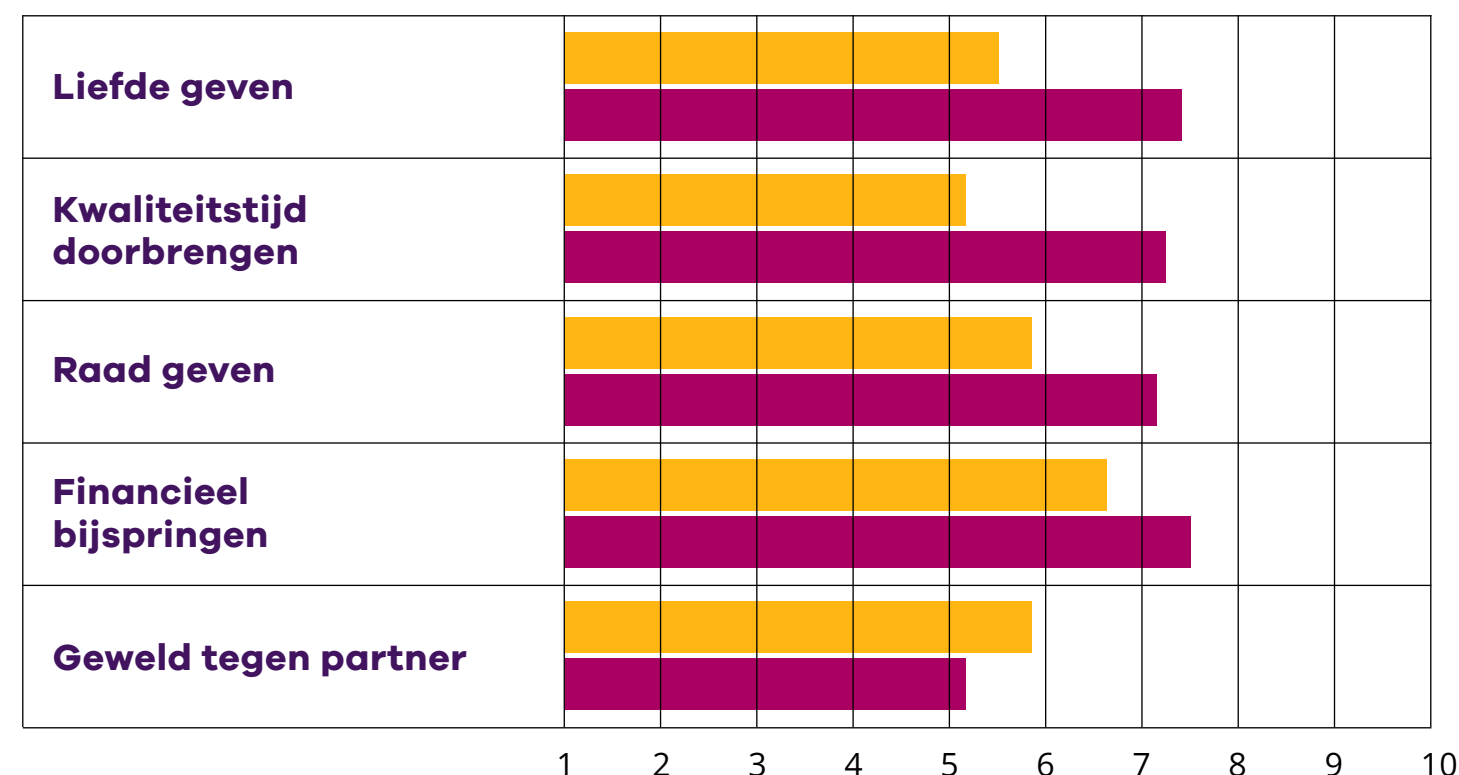

Data van Saba

In de enquête gaven deelnemers hun indruk van hoe mannen en vrouwen op Saba betrokken zijn bij het gezinsleven. De resultaten voor mannen en vrouwen staan in de eerdere onderdelen van dit rapport weergegeven.

De diagrammen hieronder vatten de genderverschillen op een andere manier samen door de gemiddelde scores (op een 10-puntsschaal) voor mannen en vrouwen met betrekking tot enkele belangrijke aspecten van het gezinsleven te vergelijken. Er worden alleen gedragsvormen getoond waarbij het verschil tussen mannen en vrouwen statistisch significant was.

Mannen en vrouwen

Legenda
→ Mannen
→ Vrouwen

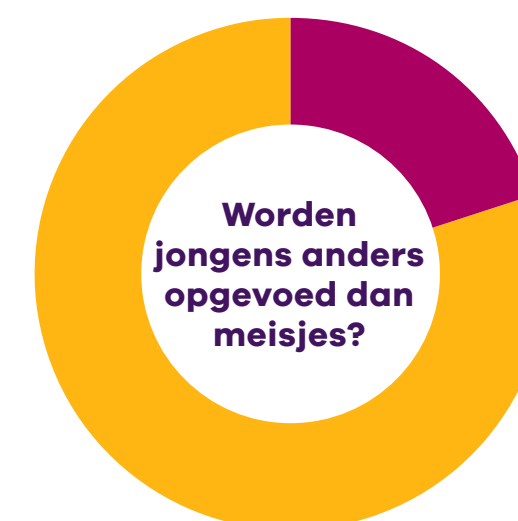
Deze resultaten bevestigen het patroon dat uit het eerdere rapportonderdeel over familierelaties naar voren komt: binnen gezinnen op Saba geven mannen binnen gezinnen op Saba minder snel liefde, brengen ze minder kwaliteitstijd door, geven ze minder vaak raad, en springen ze financieel minder vaak bij. Mannen gebruiken volgens deelnemers eerder fysiek geweld tegen hun partner en tegen de oudere generatie dan vrouwen.

Verschillen in opvoeding

In de enquête werd deelnemers gevraagd of ze denken dat er verschillen tussen moeders en vaders bestaan in hoe ze kinderen opvoeden en of er verschillen bestaan in hoe jongens en meisjes op Saba worden opgevoed.

4% Nee
96% Ja

20% Nee
80% Ja

Stemmen van Saba

"Ik kan merken dat de last voor moeders in de Cariben, Caribisch Nederland, of misschien de hele Cariben, vaak te zwaar. De vaders zijn niet betrokken en de kinderen missen dat deel van hun leven."

(volwassene)

"Vaders zijn er nooit. Als je over Saba loopt, zie je 95% van de kinderen met hun moeder, hun vaders hebben het altijd te druk."

(enquête)

* De hieronder weergegeven citaten zijn afkomstig uit de interviews maar ook uit het onderdeel van de enquête waarin deelnemers hun indruk van genderverschillen op Saba konden opschrijven.

"Moeders zijn strenger. Eén reden waarom vaders makkelijker zijn is dat ze willen goed maken dat ze geen actieve rol in de opvoeding van hun kind spelen."

(enquête)

"In deze gemeenschap lijkt van de moeder te worden verwacht dat ze de meeste zorg voor het kind op zich neemt en lijkt de vader zich vooral bezig te houden met straffen."

(enquête)

"Veel alleenstaande moeders op Saba, die geen steun krijgen van de vaders."

(enquête)

"Die hoeveelheid genegenheid en liefde zie je vaker bij vrouwen dan bij mannen."

(enquête)

"Jongens krijgen meer bewegingsvrijheid terwijl meisjes meer in de gaten worden gehouden. Jongens wordt minder liefde getoond en hen wordt geleerd om "hard" te zijn terwijl meisjes emoties mogen voelen."

(enquête)

"Jongens krijgen meer vrijheid, kunnen vaak meer regels breken, terwijl meisjes meer worden ingeperkt en minder mogen."

(enquête)

"Meisjes krijgen minder ruimte voor onafhankelijkheid en over de emotionele behoeften van jongens wordt zelden nagedacht."

(enquête)

Reflectie

- De algemene observatie van deelnemers is dat vrouwen het leeuwendeel van de zorgtaken in het gezin op zich nemen, zowel ten aanzien van familieleden in het algemeen als met betrekking tot de opvoeding van kinderen.
- Verschillende onderzoekers hebben aangetoond dat de huidige gender-normen en rolpatronen in deze regio nauw verwant zijn aan de geschiedenis van het gebied (bijv. Blank, 2013).
- Het feit dat er duidelijke aanwijzingen zijn dat jongens anders worden opgevoed dan meisjes doet vermoeden dat deze patronen van generatie op generatie worden overgeleverd, waarbij meisjes leren om de zorg voor gezin op zich te nemen en jongens worden aangemoedigd de vrijheid op te zoeken. Dit strookt met eerdere onderzoeks-resultaten (Endendijk et al., 2018).
- Onderzoeken laten ook zien dat vaders in de Cariben eerder verzorgende gezinstaken op zich nemen als relaties en de sociaaleconomische omstandigheden stabiel zijn (Roopnarine, 2012), wat erop wijst dat bij beleidsvorming rekening moet worden gehouden met omgevingsfactoren.
- Een bijbehorende zorg is dat het armoedepercentage vooral in gezinnen van alleenstaande moeders hoog is (Nationale Ombudsman, 2022), zodat de afwezigheid van vaders ook een indirecte negatieve invloed op kinderen heeft via de financiële worsteling van de moeders.
- Hoewel de deelnemers op dit gebied niet expliciet suggesties ter verbetering deden, uitten velen hun frustratie met de huidige gendergerelateerde taakverdeling binnen gezinnen.
- De bevordering van gendergelijkheid (in wetgeving en de praktijk) en de preventie van stereotype rollen voor vrouwen en mannen worden gezien als belangrijke elementen bij de preventie van huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen, onder wie meisjes (zie preambule en art. 12 Verdrag van Istanbul; VN-Kinderrechtencomité 2011, par. 72 lid b).

Aanbeveling 4

Gendergelijkheid bevorderen op Saba

- Investeer in cultuursensitieve bewustwordingscampagnes over genderstereotypen en hoe ze de gendergerelateerde arbeidsverdeling binnen gezinnen handhaven die de last vooral bij vrouwen legt.
- Bied vooral vrouwen ondersteuning, gezien hun rol als primaire verzorger binnen het gezin.
- Bevestig en steun mannen die wel meer betrokken willen zijn, maar niet weten hoe en moedig mannen aan om na te denken over hun rol als vader. Iemand op Saba stelde het onderzoeksteam voor om lokale rolmodellen in te zetten voor kinderen. Dit idee zou ook kunnen worden toegepast op specifiek mannelijke rolmodellen voor meer betrokken vaderschap.
- Investeer in beleid dat gendergelijkheid bevordert, onder meer met betrekking tot ouderschapsverlof, voogdijsafspraken na een scheiding en het oppakken van ouderlijke verantwoordelijkheden, voortbouwend op de richtsnoeren in internationale wettelijke bepalingen die zijn vastgelegd in het Verdrag van Istanbul, en aanverwante aanbevelingen van de Raad van Europa het het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Doelgroep: Openbaar Lichaam Saba, in nauwe samenwerking met gemeenschapsgroepen en belangrijke stakeholders – waar relevant met hulp van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ZJCN).

A person with dark hair is lying down, resting their head on their hand. The scene is dimly lit with a warm, yellowish light, possibly from a lamp. In the background, there is a white shelving unit with various items on it. The overall mood is contemplative and intimate.

Deel 5

Veranderende tijden op Saba

Generaties en migratie

Tijdens het bezoek van het onderzoeksteam aan Saba gaven lokale professionals aan een generatiekloof te ervaren. Kinderen en adolescenten uit de huidige jongere generatie werden omschreven als lastig en ongehoorzaam, en van ouders werd verteld dat ze niet in staat waren om met die uitdagingen om te gaan. Bovendien was er een gevoel van nostalgie over vroeger, toen gezinnen hechter hadden geleken en kinderen meer onzag hadden getoond.

Een ander thema dat tijdens deze gesprekken ter sprake kwam is het feit dat de cultuur op Saba ook verandert als gevolg van de hoge migratie. Vele lokale Sabanen trekken weg in elders te studeren en te werken, en vanuit andere landen komen er mensen naar Saba – de laatste jaren vooral uit Latijns Amerika en Europees Nederland.

Het onderzoek heeft uit de enquête geen data verzameld over generatieverschillen of migratie, maar in de interviews kwamen deze onderwerpen zeer regelmatig ter sprake.

Stemmen van Saba

Generatiekloof

"En deze kinderen, ze luisteren gewoon niet. Het is een compleet andere generatie, we weten niet wat we met de generatie van vandaag aan moeten."

(professional)

"Tegenwoordig zien we heel andere kinderen. Ze hebben echt geen verantwoordelijkheidsgevoel. Ze staan 's ochtends op, baden zich, kleden zich aan, gaan naar school, komen thuis. Ze doen niets."

(volwassene)

"Oké. Tuurlijk, liefde is geen liefde meer. Ik weet niet wat voor soort liefde ze het nu noemen, want jaren geleden was liefde gewoon liefde. Als je tegen iemand zei dat je van hem of haar hield, was er geen ander, maar tegenwoordig ligt dat anders."

(volwassene)

"Er zit een enorme generatiekloof tussen ons. Het is moeilijk om deze generatie te begrijpen, hoe ze denken."

(volwassene)

"Het dorp, de boodschap, een kind opvoeden, dat is iets waar ik mee ben opgegroeid, hier. Je ziet het nog wel, maar niet meer zo vaak. Dus iedereen doet z'n eigen ding, wat wel een beetje treurig is."

(volwassene)

"Kinderen hebben nu veel meer rechten dan destijds. Wat je ook tegen ouders zegt, zij hebben een idee dat er een bepaalde manier is om kinderen op te voeden, en dat idee zit in hun kop,."

(jongere)

Stemmen van Saba

“Vroeger werden manieren en respect je bijgebracht. Maar nu krimpt de oorspronkelijke bevolking en neemt de internationale bevolking toe, en daardoor verdringen hun culturen en overtuigingen die van de lokale bevolking.”

(volwassene)

Migratie en verandering

“Dus als er veel invloeden uit het buitenland komen, kan de kern van Saba verdwijnen.”

(volwassene)

“Ik zou zeggen, vooral de Filipijnse gemeenschap, dat is meer een gereserveerde, gesloten gemeenschap. Ze hebben niet echt contact met lokale bewoners.”

(professional)

“Je moet erop letten dat je geen verkering krijgt met een immigrant, een goede stamboom is altijd van belang. Maar dat gold vroeger, misschien 30 of 40 jaar geleden. Nu zijn we behoorlijk geïntegreerd.”

(professional)

“De hoge migratie doet iets met mensen hier. Ze zijn heel vriendelijk, maar alleen tot op zekere hoogte, want ze denken nu ben je misschien aardig, maar je gaat ook weer weg.”

(professional)

“Als er dus veel immigranten komen die hun eigen cultuur hebben. Wij zijn heel open. We luisteren naar elkaar. Ik bedoel, wij vieren de onafhankelijkheid van de Dominicaanse Republiek, van Jamaica, van Colombia.”

(professional)

“We hebben veel verschillende culturen op een klein eiland. En natuurlijk, families bestaan vaak uit verschillende rassen, vooral met Spaans, wit, zwart, bijna alle kinderen. Soms is dat goed, of soms ook niet, want er speelt nog steeds het nodige racisme over welk ras meer kansen krijgt.”

(professional)

Reflectie

- Het is duidelijk dat de generatiekloof en cultuurverandering zoals die op Saba worden gevoeld ten koste kunnen gaan van de sociale samenhang in de gemeenschap. Het is belangrijk om dit mee te nemen in de opzet en uitvoering van hulpverlening aan gezinnen en gemeenschapsleden.
- De generatiekloof komt ook terug in de uitkomst dat oudere generaties het gevoel hebben dat ze streng en duidelijk moeten zijn tegen jongeren die zich in hun ogen misdragen of geen respect tonen. Streng straffen wordt in dit verband vaak als essentieel element gezien, wat mogelijk niet bevorderlijk is voor de inclusieve en geweldloze gezinscommunicatie die ook belangrijk wordt geacht.
- Deze observaties verklaren ook de uitkomst dat jongeren zich niet serieus genomen voelen. Het is belangrijk om op te merken dat kinderen niet laten meebeslissen over zaken die belangrijk zijn voor hun leven strijdig is met hun recht om gehoord te worden (art. 12 IVRK).
- De generatiekloof die zowel door de oudere als de jongere generatie wordt gevoeld zou ten koste kunnen gaan van de kracht van de Sabaanse gemeenschap en haar gezinnen die we aan het begin van het resultatenonderdeel onder de aandacht hebben gebracht. Het zou ook pogingen om huiselijk geweld en kindermishandeling aan te pakken kunnen verzwakken.
- De invloed van migratie is ook een thema dat verband houdt met nostalgische gevoelens over een tijd toen er minder invloeden van buiten waren en de Sabaanse cultuur als geheel sterker was. Ook zijn er zorgen over de instabiliteit van de gemeenschap nu er zo veel mensen vertrekken en aankomen.
- Anderzijds vindt er vermenging van culturen plaats die verschillende groepen samen kunnen brengen in een familieband, maar ook tot spanningen kunnen leiden als de cultuurkloof tussen de twee samensmeltende families lastig te overbruggen is.
- Het algemene gevoel tijdens het bezoek van het onderzoeksteam Saba was dat er onzekerheid bestond over de vraag hoe enkele van de meer recente migrantengroepen bereikt en betrokken kunnen worden.

Aanbeveling 5

Geef verschillende generaties, ook kinderen, inspraak in alle gezinsgerelateerde beleidsbeslissingen en praktijken, en in lokale betrokkenheid.

- Als onderdeel van de investering in lokale betrokkenheid (zie aanbeveling 1) is het van belang om gemeenschapsleden uit verschillende generaties tegelijk te betrekken en in hun kracht te zetten. Dit kan bereikt worden door middel van lokale (openbare) ronde-tafel-dialogen met deelnemers uit verschillende leeftijdsgroepen, onder wie jongeren, om beter begrip tussen de generaties te kweken over het leven op Saba (zie ook aanbeveling 3).
- Bovendien zouden alle aanbevelingen moeten worden vertaald in concrete beleidsbeslissingen en praktijk, in nauwe samenwerking met verschillende generaties gemeenschapsleden, en vooral ook met jongeren, door hun kansen te geven om hun standpunten te uiten en daar waarde aan te hechten, in overeenstemming met artikel 12 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van de VN. Leeftijd zou hierbij geen beperkende factor mogen zijn; jongere kinderen (bijv. in de basisschoolleeftijd) zouden ook uitgenodigd moeten worden (VN-Kinderrechtencomité, 2009, par. 20; zie bijv. Kinderombudsman, 2021).
- Zorg ervoor dat vertegenwoordigers van specifieke migrantengroepen in de Sabaanse samenleving (bijv. de Filipijnse gemeenschap) bij de bovengenoemde activiteiten worden betrokken.

Doelgroep: Openbaar Lichaam Saba, in nauwe samenwerking met gemeenschapsgroepen en belangrijke stakeholders.

Deel 6 Hulpverlening op Saba

Wat is er op Saba beschikbaar?

Hulpverlening en andere stakeholders

De eerdere rapportonderdelen hebben aangetoond dat het gezinsleven op Saba zowel sterke kanten als uitdagingen kent die zouden moeten worden aangepakt. Hulpverlening speelt in dit opzicht een zeer belangrijke rol. Er zijn op Saba diverse vormen van hulpverlening beschikbaar om gezinnen en gemeenschapsleden hulp, zorg, bijstand en bescherming te bieden. Deze diensten worden over het algemeen zeer op prijs gesteld. Er zijn echter ook zorgen die aandacht vragen.

Overzicht van diensten en stakeholders:

- Multidisciplinair overleg
- Politie
- Slachtofferhulp
- SRCN
- Mental Health Caribbean
- ZJCN Jeugdzorg
- Voogdijraad
- Legal Advisor OLS
- OLS
- Gezag

Stemmen van Saba

Wat mensen opmerken

"Hier op het eiland zijn er veel organisaties die mensen zorg en hulp kunnen bieden, maar ze weten niet van het bestaan ervan af."

(professional)

"niemand heeft vertrouwen, want als je morgen naar de dokter gaat, weet iedereen binnen 10 minuten waarom je ging."

(professional)

"Nou ja, iedereen zal weten wat je hebt uitgespookt, want het is een kleine gemeenschap."

(volwassene)

"Veel mensen zijn heel trots, koppig, zouden niet om hulp willen vragen."

(jongere)

"Omdat sommigen van hen ze gewoon niet vertrouwend. Een sociaal werker is een sociaal werker om je kind bij je weg te halen."

(jongere)

"Sociaal werkers op het eiland zijn heel, heel, heel behulpzaam."

(volwassene)

"Als je bijvoorbeeld een kinderpsycholoog of een kindertherapeut nodig zou hebben, die expertise hebben wij niet."

(professional)

"Het is belangrijk dat de mensen die informatie geven consequent aanwezig zijn in plaats van één keer en dan weer foetsie, Mensen hebben een bekend gezicht nodig. Ze weten, oké, van jou kan ik op aan. Ik kan naar je toe. Maar als jij er vandaag bent en ik morgen, is er geen vertrouwen."

(professional)

Wat mensen verbeterd zouden willen zien

- Jongeren op Saba opperden dat het belangrijk is om mensen bewuster te maken van de mogelijkheden om hulp te krijgen op Saba.
- Jongeren pleitten ook voor meer georganiseerde vrijetijdsfaciliteiten voor jongeren op Saba. Dit zou hen helpen om hun vrijetijd constructief door te brengen (en uit de buurt van alcohol en drugs).
- Zowel volwassenen als jongeren onderstreepten hoe belangrijk het voor alle hulpverleningsdiensten was om te zorgen voor privacy. Guana Chat werd genoemd als goed voorbeeld.
- Volwassenen en professionals gaven aan dat het goed zou zijn om de opleidingsmogelijkheden voor lokale bewoners in het sociale domein te vergroten, zodat er minder noodzaak is om mensen van buiten aan te trekken.
- Professionals merkten ook op dat langere openingstijden voor kinderopvang ouders met meerdere banen zouden helpen, omdat zij niet altijd op tijd thuis kunnen zijn om voor de kinderen te zorgen.
- Professionals gaven aan dat ze meer communicatie met mensen uit de gemeenschap willen aanbevelen, niet alleen op Facebook, maar echt op bezoek gaan bij woningen, kerken, enzovoort.

Reflectie

Hulpverlening is van groot belang voor de ondersteuning van gezinnen en worden gezien als onderdeel van de implementatie van de verplichtingen onder het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, om ouders en anderen te ondersteunen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van kinderen (zie art. 18 lid 2 en 27 lid 3 IVRK; zie ook art. 3 lid 3 IVRK).

Hulpverlening is ook van belang voor de preventie van en bescherming tegen huiselijk geweld (art. 16 Verdrag van Istanbul) en kindermishandeling (art. 19 IVRK).

- Hulpverlening is van groot belang voor de ondersteuning van gezinnen en worden gezien als onderdeel van de implementatie van de verplichtingen onder het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, om ouders en anderen te ondersteunen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van kinderen (zie art. 18 lid 2 en 27 lid 3 IVRK; zie ook art. 3 lid 3 IVRK).

Hulpverlening is op Saba aanwezig en wordt door de deelnemers ook gewaardeerd, maar er bestaan zorgen over verschillende kwesties:

- Het gebrek aan bekendheid met hulpverlening: mensen weten niet waar ze ze kunnen vinden;
- Het gebrek aan privacy, gezien de kleine omvang van de eilandgemeenschap;

- Het gebrek aan continuïteit in ondersteunende relaties als gevolg van de hoge migratie;
- Het gebrek aan gespecialiseerde hulpverlening als gevolg van de geringe omvang van het eiland.

De deelnemers noemden het gebrek aan privacy bij gebruik van hulpverlening in dit onderzoek niet expliciet (in tegenstelling tot op Bonaire en Sint Eustatius). Guana Chat is in 2023 op Bonaire geïmplementeerd. Dit zou een blauwdruk kunnen zijn voor een vergelijkbare dienst voor volwassenen.

Eerder onderzoek en bestaande rapporten wezen op het belang van toegankelijke en anonieme hulpverlening voor zowel volwassenen als kinderen (Kloosterboer, 2013; De Bruijn, Kriek & De Vaan, 2014; UNICEF, 2019; Kinderombudsman, 2021; VN-Kinderrechtencomité 2022; zie ook Zijlstra et al., 2021). Hetzelfde geldt voor specifieke groepen in de Sabaanse samenleving, waaronder migrantengemeenschappen. De soms negatieve opvattingen onder professionals over ouders staat mogelijk de effectiviteit van de diensten die aan gezinnen, ouders en kinderen worden geleverd in de weg.

Aanbeveling 6

Versterk hulpverlening aan volwassenen en jongeren

- De rol en het functioneren van hulpverlening zou duidelijk moeten worden bepaald in wetgeving en beleid. Het onlangs ontworpen regeringsbesluit (*Besluit maatschappelijke ondersteuning en bestrijding huiselijk geweld en kindermishandeling BES*), dat een wettelijke basis legt voor 'Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling' en de verplichte 'beschermingscode huiselijk geweld en kindermishandeling', kan een belangrijke bijdrage leveren.
- Ontwikkel intensieve en 'hands-on' gepersonaliseerde hulpverlening binnen de gemeenschap (mogelijk van deur tot deur). De geringe omvang van de bevolking biedt kansen voor sterk geïndividualiseerde hulp en zorg. Een dergelijke aanpak biedt sociale hulpverleners en professionals in de geestelijke gezondheidszorg duurzame loopbaankansen op het eiland, zowel voor jongeren als volwassenen. → *vervolg*

Aanbeveling 6

- Bied professionals in het sociale domein trainingen in privacy en investeer in anonieme offshore hulpverlening voor zowel jongeren als volwassenen waarbij privacy gegarandeerd is. Guana Chat lijkt heel succesvol en is een goed voorbeeld. Dit kan een blauwdruk zijn voor een soortgelijke hulpdienst voor volwassenen.
- Zorg dat alle gemeenschapsleden op Saba op de hoogte zijn van het bestaan van hulpverlening en begrijpen hoe ze daar effectief en discreet gebruik van kunnen maken. De eerdere aanbeveling over het cultiveren van openheid over gezinsproblemen (Deel 3 van de resultaten) zal hopelijk ook het gebruik van passende diensten verhogen.
- Investeer in duurzame dienstverlening, bijvoorbeeld door middel van meer training en loopbaankansen in het sociale domein, gezien de hoge migratie van professionals op Saba.
- Investeer in meer vrijetijdsfaciliteiten voor jongeren om te voorkomen dat ze na schooltijd zonder toezicht op straat rondhangen, vooral aangezien veel ouders meerdere baantjes hebben om de eindjes aan elkaar te knopen.
- Zorg ervoor dat hulpverlening werkt binnen een uitgebreid kader van gezinsondersteuning en samenwerkt waar dat toepasselijk en relevant is. En investeer in opleiding en trainingen met betrekking tot de rol en verantwoordelijkheden van elke dienstverlener en andere belangrijke stakeholders (onder meer overheid, justitie, politie) en om te voorkomen dat mensen zich niet bekwaam voelen om te handelen.
- Zorg ervoor dat hulpverlening ouders en gezinnen concrete manieren biedt voor geweldloze opvoeding en betere communicatie tussen ouder en kind en binnen gezinnen, die kinderen meer ruimte biedt om hun mening te geven, voortbouwend op eerdere initiatieven van het Openbaar Lichaam Saba, verschillende ministeries en UNICEF.

- Investeer in brede opleidingen voor professionals over kinderrechten, vrouwenrechten en aanverwante vraagstukken met betrekking tot menselijke waardigheid, (gender) gelijkheid en sociale rechtvaardigheid tussen generaties op Saba.
- Nodig vertegenwoordigers uit van verschillende generaties, ook jongeren en migrantengemeenschappen binnen de Sabaanse samenleving, om input te geven voor het proces van continu leren en het verbeteren van de hulpverlening.
- Maak gebruik van de lessen die zijn geleerd van eerdere initiatieven die zijn genomen door het Openbaar Lichaam Saba, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ZJCN) en UNICEF om uitgebreide gezinsondersteuning te bieden en nodig UNICEF en andere stakeholders uit om deze initiatieven te steunen.

Doelgroep: Openbaar Lichaam Saba, in nauwe samenwerking met gemeenschapsgroepen en belangrijke stakeholders, en met hulp van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ZJCN), het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en UNICEF.

Overkoepelende aanbevelingen

Algemene aandachtspunten

Na presentatie van de onderzoeksuitkomsten, reflecties en aanbevelingen over Saba sluit het rapport af met een aantal algemene aandachtspunten die relevant zijn voor alle drie de eilanden in Caribisch Nederland, alsook enkele overkoepelende aanbevelingen.

- Gezien de grote overlap van de benoemde verbeterpunten in heel Caribisch Nederland, raden we de drie eilanden aan om *best practices* te delen en samen nieuwe initiatieven te ontwikkelen om systematische veranderingen te versterken. De onlangs ontwikkelde strategie voor de Interlandelijke Taskforce Kinderrechten biedt mogelijkheden om kennis, ervaringen en goede praktijkvoorbeelden uit te wisselen om kinderen beter tegen alle vormen van geweld te kunnen helpen beschermen. In de toekomst zou een vergelijkbare strategie kunnen worden ontwikkeld met betrekking tot huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen, binnen het domein van het Verdrag van Istanbul.
- Alle aanbevelingen moeten worden geïntegreerd in de overkoepelende, uitgebreide strategie voor Caribisch Nederland ten aanzien van familierelaties, huiselijk geweld en kindermishandeling. meer in het bijzonder biedt de vernieuwing van het Bestuursakkoord in 2024 in dit opzicht een kans.
- Alle activiteiten zouden moeten de richting volgen die is ingezet door het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, het Verdrag van Istanbul en aanverwante internationale standaarden.
- Alle activiteiten zouden moeten worden ondersteund – financieel en anderszins – door de Nederlandse regering op manieren die lokale behoeften en wensen erkennen en respecteren, en ook rekening houden met de gevoeligheden tussen Caribisch Nederland en het Europese deel van Nederland – zoals het onderzoeksteam tijdens het bezoek aan Saba te horen kreeg: “Bepaalde zaken die bij Europees Nederland passen, passen hier gewoon niet, en dan mislukken ze, wat bij ons ten koste gaat van de motivatie.”
- Ter bevordering van de efficiency bouwen de aanbevelingen idealiter voort op bestaande structuren, plannen en beleid, en wordt wat er informeel al is of alleen op papier bestaat geformaliseerd en in praktijk gebracht, om zo de lokale kracht te vergroten en te stimuleren.

“Bepaalde zaken die bij Europees Nederland passen, passen hier gewoon niet, en dan mislukken ze, wat bij ons ten koste gaat van de motivatie.”

Aanbeveling 7

Periodieke verzameling van uitgesplitste data

- Herhaal dit onderzoek om de vijf jaar.
- Beoordeel hoe deze periodieke dataverzameling kan worden gekoppeld aan bestaande of toekomstige dataverzameling en controle-instrumenten, waaronder de Jeugdmonitor Caribisch Nederland (CBS), de rapporten van de Nationale Ombudsman en de Kinderombudsman, UNICEF en de Interlandelijke Taskforce Kinderrechten.
- Overweeg om tussendoor kleinere en specifiekere metingen te doen die aansluiten op de behoeften van het eiland, bijvoorbeeld met betrekking tot de impact van de onlangs aangekondigde verhoging van het sociaal minimum, of met betrekking tot seksueel misbruik.

Doelgroep: het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ZJCN) en andere relevante ministeries (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; Sociale Zaken; en Justitie en Veiligheid), samen met de Openbaar Lichamen.

Aanbeveling 8

Inwerkingtreding van het Verdrag van Istanbul voor Caribisch Nederland

- Plan voorin de nabije toekomst een specifieke datum voor de inwerkingtreding van het Verdrag van Istanbul en blijf werken aan de stappen hiervoor, zoals de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport die in een brief aan de Tweede Kamer uit februari 2022 heeft beschreven (Staatssecretaris voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022a).
- Blijf investeren in de vereiste algemene uitvoeringsmaatregelen van dit en andere relevante internationale wetsinstrumenten.

Doelgroep: het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ZJCN) samen met andere relevante ministeries van de Nederlandse overheid.

A woman with curly hair is smiling broadly, showing her teeth. Her hands are positioned in front of her chest, with fingers interlaced to form a heart shape. She is wearing a dark-colored top with a light-colored floral pattern. The entire image has a warm, orange-toned overlay.

Dankwoord

**Het onderzoeksteam
is zeer erkentelijk
voor de uitstekende
ondersteuning tijdens
het hele project en wil
de volgende mensen
bedanken voor hun
bijdrage aan dit
onderzoek:**

Klankbordgroep Saba:

- **Mildred Rijnher**
Coördinator huiselijk geweld
& kindermishandeling
- **Lucrecia Paulina**
Senior beleidsadviseur / sociaal werker
- **Trisha Gumbs**
Sociaal werker
- **Cecilia Gonzalez**
Projectondersteuning

En

- **Carmen Grefte and Jantine Homan**
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport
- **Chartysse Simon
en Kimberly Richards**
Studenten aan de University of Curaçao
- **Inge Gerrits**
Universiteit Leiden
- **Annemarie Marchena-Slot**
University of Curaçao
- **Elly Hellings** (Interviewer)
- **Erel Everitz** (Interviewer)
- **Naphtaly Boerleider** (Interviewer)
- **Josee Koning**
De Taalscholver

En alle deelnemers aan het onderzoek die tijd hebben gestoken in het invullen van de enquête, zich hebben laten interviewen of een afspraak hebben gemaakt met het onderzoeksteam.

Bronnen

Bissessar, A. & Huggins, C. (2022).

Gender and Domestic Violence in the Caribbean. Palgrave MacMillan.

Blank, S. (2013).

An historical and contemporary overview of gendered Caribbean relations. Journal of Arts and Humanities, 2(4), 1-10.

Brereton, B. (2010).

The Historical Background to the Culture of Violence in Trinidad and Tobago. Caribbean Review of Gender Studies, no. 4 (February): 1–15.

Bruijn, J. de, Kriek, F. & Vaan, K. de (2014).

De aanpak van huiselijk geweld op de BES-eilanden. Amsterdam: Regioplan.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2018).

Caribisch Nederland; kinderen (<25 jaar) <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20257NED/table?ts=1706961540705>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2021).

Trends in the Caribbean Netherlands. <https://longreads.cbs.nl/ticn2021/saba/>

Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., & Mesman, J. (2018).

The gendered family process model: An integrative framework of gender in the family. Archives of sexual behavior, 47, 877-904.

Fry, D., Padilla, K., Germanio, A., Lu, M., Ivatury, S. & Vindrola, S. (2021).

Violence against children in Latin America and the Caribbean 2015-2021: A systematic review, UNICEF <https://www.unicef.org/lac/media/34481/file/Violence-against-children-full-report.pdf>

Jewkes, R. (2002).

Intimate partner violence: causes and prevention. The lancet, 359(9315), 1423-1429.

Jones, A., Jemmott, E.T., Da Breo, H., Buckmire, T., Tannis, D., Rose, L., Best, F., Joseph, D. and Moller, C. (2017).

Twenty-one lessons: preventing domestic violence in the Caribbean. Research Report. University of Huddersfield.

Kinderombudsman (2021).

Als je het ons vraagt. Kinderen op de BES-eilanden, The Hague.

Kloosterboer, K. (2013).

Kind op Bonaire. Kinderrechten in Caribisch Nederland. The Hague: UNICEF.

Nationale Ombudsman (2020).

Het maakt uit waar je wieg heeft gestaan, The Hague. <https://www.kinderombudsman.nl/publicaties/het-maakt-uit-waar-je-wieg-heeft-gestaan>

Nationale Ombudsman (2022).

Caribbean children pay the price. An investigation into poverty-related problems faced by single parents and their children in the Caribbean Netherlands (Report number 2022/068), The Hague. <https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/rapport/Caribbean%20children%20pay%20the%20price.pdf>

Niemi, J., Peroni, L. & Stoyanova (2020).

‘Introduction: The Istanbul Convention as a Response to Violence against Women in Europe’, in: Niemi, J., Peroni, L. & Stoyanova (eds.), *International Law and Violence Against Women. Europe and the Istanbul Convention*, Abingdon: Routledge.

Oostindie, G. & Veenendaal, W. (2022).

Ongemak. Zes Caribische eilanden en Nederland, Amsterdam: Prometheus.

Peterman, A., Yablonski J., & Daidone, S. (2017).

Myth-busting? How research is refuting common perceptions about unconditional cash transfers, UNICEF Innocenti Research Brief 2017-18 <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/MYTH-BUSTING%20NL.pdf>

Rijn, A. van (2022).

Artikel 132A Positie van het Caribisch deel van Nederland. in: Ellian, a. & Rijpkema, B. (eds.). Een nieuw commentaar op de Grondwet, Amsterdam: Boom, 511-523.

Roopnarine, J. L. (2012).

Fathers in Caribbean cultural communities. In Fathers in cultural context (pp. 225-249). Routledge.

Roopnarine, J. L., & Jin, B. (2016).

Family socialization practices and childhood development in Caribbean cultural communities. In J. L. Roopnarine & D. Chadee (Eds.), *Caribbean psychology: Indigenous contributions to a global discipline* (pp. 71–96). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14753-004>.

Skinner, G. C., Bywaters, P. W., & Kennedy, E. (2023).

A review of the relationship between poverty and child abuse and neglect: Insights from scoping reviews, systematic reviews and meta analyses. Child Abuse Review, 32(2), e2795.

State Secretary for Health, Welfare and Sports (2022a).

Letter to Parliament, 25 February 2022, No. 3324112-1025034-ZJCN.

State Secretary for Health, Welfare and Sports (2022b).

Letter to Parliament, 7 July 2022, No. 3385677-1031372-J.

State Secretary for Health, Welfare and Sports (2023).

Letter to Parliament, 18 December 2023, No. 3732727-1057780-ZJCN.

Stephenson, J. H. (2021).

Domestic Violence in the Caribbean: Are Our Solutions Effective?. In Gender and Domestic Violence in the Caribbean (pp. 9-22). Cham: Springer International Publishing.

UN Committee on the Rights of the Child (2009).

General Comment No. 12, The right of the child to be heard, UN Doc. CRC/C/GC/12.

UN Committee on the Rights of the Child (2011).

General Comment No. 13. The right of the child to freedom from all forms of violence, UN Doc. CRC/C/GC/13.

UN Committee on the Rights of the Child (2022).

Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands, 9 March 2022, UN Doc. CRC/C/NLD/CO/5-6.

UNICEF (2019).

Situation Analysis of Children and Adolescents in the Caribbean Netherlands.
The Hague: UNICEF The Netherlands.

https://www.unicef.nl/files/Sitan_BES_2019_ENG_%20corr%2029juni20.pdf

UNICEF (2020).

Minimum Standards and Indicators for Community Engagement.

https://www.unicef.org/mena/media/8401/file/19218_MinimumQuality-Report_v07_RC_002.pdf.pdf

Zijlstra, E., Richard, T., Josias, H., Mellema, R., Os, C. van, & Harder, A. (2021).

Between Worlds. An explorative study into the care for Caribbean Dutch children who come to the European Netherlands for residential care. Rijksuniversiteit Groningen.

https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/201983846/Rapport_definitief_tussenwerelden.pdf

Fotocredits:

Voor- en achterkant: UNICEF/deJong

P. 4, 12, 16, 27, 30, 41, 50 UNICEF/Chizzilala

P. 5, 7, 10, 11, 37, 48, 53, 55 Shutterstock

Zorg en Jeugd Caribisch Nederland
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Saba

Onderzoek door Universiteit Leiden, University of Curaçao
en UNICEF Nederland. In opdracht van Ministerie van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Directie ZJCN

Ontwerp door: Deviate Design, Bonaire